

KÜLMISSZIÓ.

Evangelikus hittérítési folyóirat.

Megjelenik minden negyedévben egyszer.

Felelős szerkesztő és kiadó
Scholtz Ödön evangélikus lelkész,
Ágfalva (Sopronmegye),

kihez a lap szellemi és anyagi részét illető összes
közlemények küldendők.

Előfizetési ár egész évre 1 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

Hirdetések egyezség szerint számíttatnak.

Lészen az utolsó időkben, hogy minekutána az Ur házának hegye minden hegyeknek felette helyeztetik, és magasabb lészen minden halmoknál: minden pogányok arra gyűljenek. És sok népek elmenjenek, ezt mondván: Jertek el, menjünk fel az Urnak hegyére, a Jákób Istenének házába, hogy megtanítsion minket az ő utaira, és járjunk az ő utáiban: mert Sionból megyen ki a törvény, és az Urnak beszéde Jerusálemből. Ki a pogányok között itéletet téssen, és sok népeket megfedd; hogy az ő szabályajokból kapákat és az ő dárdájokból sarlókat csináljanak, és egy nép más nép ellen fegyvert ne vonjon, se pedig többé hadakozást ne tanuljanak. Jákóbnak háza, no, járjunk az Urnak világosságában. Ezsajás II., 2—5.

Magyarhoni ágost. hitv. evang. misszióegyesület.

Alapelvek.

A »Külmisszió« mult számában jeleztem, hogy a misszióügy tervszerű s egész országos egyházunkra kiterjedő egységes vezetése végett, missziói egyletet szeretnék alakítani. Szándékom a hittérítés ügyének barátainál helyeslésre talált s a *dunántuli lelkészegylet*, mely elé tervemet esetleges véleménynyilvánítás végett szintén beterjesztettem, ezt a határozatot hozta: »A missziói egylet alapítására vonatkozó törekvést *helyeseljük* és felkérjük az előadót, hogy részletes javaslatot terjesszen a közgyűlés elé, melyből kitűnik, hogy miként és mily mértékben járuljunk az egylet létesítésé-

hez. Ezen megtisztelő felkérésre, de még mivel többen, kik az egylet-hez való csatlakozásukat bejelentették szintén felvilágosítást kívánnak az egylet céljára, működési körére és szervezetére vonatkozólag, jónak látom, az alakítandó misszió-egylet alapelveit e helyen is részletesen kifejteni.

Tagadhatatlan, hogy a mire néhány év előtt még csak gondolni is alig mertünk volna, ma már van némi missziói élet s érdeklődés hazai ágost. h. evang. egyházunkban. Hiszen évenként már nem néhány száz, hanem néhány ezer koronát fordítunk a pogányok közötti hittérítés pártolására s bár ezen összeg egy része még mindég »hamis gazdagság«, melyet egyszerűen a gyülekezeti pénztárból folyósítanak a misszió céljaira, az adományok nagy része mégis olyanoktól származik, kik hívő szívet imádkozzák a Miatyánk második kérését: »Jöjjön el a Te országod« s kik örömmel áldoznak és fáradoznak az ügy érdekében. Szükséges azért, hogy ez a köztünk létező s fejlődésképes missziói munkálkodás már jó előre egészséges korlátok közé s biztos mederbe tereltesék, egyrészt, hogy az egész akció egységes és céltudatos legyen, másrészt pedig, hogy a szent ügyet szívükön viselő egyháztagok személyesen is befolyhassanak a hittérítés ügyének intézésébe és vezetésébe.

Ha a kérdést ideális szempontból tekintjük, az volna a legtermészetesebb, ha az egyház mint ilyen maga végezné a missziói feladatot. Egészséges ideális egyházi viszonyok között ugyanis minden egyháztag s valamennyi gyülekezet meghozná évről-évre rendes missziói áldozatát, minek birtokában a hivatalos egyház gondoskodnék aztán hittérítők kiképzéséről, kiküldéséről s az általuk megszállt missziómezők fentartásáról s megműveléséről csak úgy, mint idehaza is az egyház nevel lelkészeket s gondoskodik, hogy lelkészei a gyülekezetekben azok lelki gondozása végett alkalmazást nyerjenek vagy pedig a szóvárnban tömörülő hívek lelkészeket kapjanak. Ez azonban csak úgy volna lehetséges, ha az egyház csupa eleven, áldozatkész gyülekezetből állana, amitől ma, sajnos, távol vagyunk. Az alig kikelt palántát egyelőre ápolni, fejleszteni, azokat kik az ügyért lelkesülni, imádkozni s áldozni tudnak, gyűjteni ke'l s ezt nem teheti az egyház mint ilyen, nehézkes szervezetével, nem tehetik a legjobb akarat dacára, egyéb nagy elfoglaltságuk miatt, az egyház különböző közegei sem, kellő eredménnyel: hanem külön szervezetet kell e végből létesíteni s a misszióügy vezetésével megbizni. E célból a külföldi országok gyakran hatalmas és virágzó evangélikus egyházaiban is mindenféle ugynevezett *misszió-egyletek* alakultak, melyek az egyház felügyelete alatt s ugyszólván az egyház helyett végzik az egyház missziói feladatát s

kötelességét s ilyen misszióegyesületre van az ügy érdekében nekünk is szükségünk.

Az eddig mondottakból azt hiszem természetesen következik, hogy ha az egyház mint ilyen, csupán külső okok miatt nem vezetheti hivatalosan a misszióügyet, hogy az egyház körén belül létesített misszióegyesületnek okvetlen egyházi alapon kell állnia. Ez ugy értendő, hogy minden egyházi misszióegyesületnek bele kell illeszkednie az illető egyház szervezetébe, tagjai csak az illető egyház hithű tagjai lehetnek s működése az illető egyház hitelvei alapján, azok szellemében történik. Röviden s önma-gunkra vonatkozólag: az ágost. hitv. ev. egyház csak ág. hitv. ev. misszióegyesületet alakíthat és segíyezhet s missziói működésével csak az ág. hitv. evang. keresztény egyház, illetve az ezen egyház által igaznak ismert és vallott keresztény hit terjedését mozdíthatja elő a pogány népek között. Miből világosan következik, hogy a hazai egyházunk körén belül létesítendő misszióegyesület címe csak: »Magyarhoni ágost. h. evang. misszióegyesület« lehet, hogy már a cím is világosan feltüntesse ugy az alapot, melyen az egyesület felépül, mint a célt, melyet maga elé tűz.

Mivel az egyesület célja elsősorban az ügy iránt érdeklődő, most még csekély számú hívő egyháztagok — lelkészek és világiak — közös céltudatos missziói munkára való tömörítése volna, azért az egyesület, ugy mint például a »Luther Társaság«, egész országos egyházunkra kiterjedőleg, vagyis *egyetemesen* szervezkednék, mégis ugy, hogy az egyület élén álló *missziótanácsnak* (kollégium) egyelőre legalább mindegyik kerületből, idővel pedig lehetőleg mindegyik esperességből volna egy-egy tagja, kik aztán a misszió szent ügyét, az illető egyházterületen, mint *missziói ügyvivők* képviselnék s az egyület által reájok bizott vidéken a misszió érdekében buzgólkodnának. Ugy a missziótanács tagjait mint elnökét, ki egyuttal az egyesületnek is elnöke, a rendes tagok sorából az ugyancsak a rendes tagok által alkotott közgyűlés 6 évi időtartamra választaná, de ugy, hogy a missziótanács tagjainak fele minden harmadik évben újból választatnék. Ha az ügy iránti szeretet általánosabb lesz, akkor az egyes kerületekben, esperességekben, sőt a misszió iránt különösen érdeklődő gyülekezetekben is, a főegylettel szerves összefüggésben, fiókegyletek vagy missziói nőegyletek is alakíthatók. Az összegyeselet az egytetemes egyház felügyelete és oltalma alatt áll s működéséről, az elnök által, az egytetemes gyűlésnek évről-évre jelentést tesz.

Magától értetődik, hogy a rendes tagok, kik az évenként tartandó közgyűlésen szavazati joggal bírnak s az egyesület minden állására megvá-

laszthatók, bizonyos tagsági díjat, mondjuk évi 1 koronát fizetnének, s ez volna az egyesület rendes bevétele. Ezenkívül azonban a gyülekezetek adománya s offertóriuma, egyesek adománya és hagyománya, az egyházi lapok gyűjtése, szóval a hazai egyházunk körén belül befolyó mindennemű missziói adomány, ha csak az adakozók határozottan másként nem rendelkeznek, az egyesület pénztárába folynék. Ily módon az egyesületnek már kezdettől fogva tekintélyes bevétele volna, melylyel a közgyűlés által megjelölt határok között a missziótanács rendelkeznek.

Ez az összeg azonban egyelőre még sem volna oly nagy, hogy azon hazai ág. h. ev. misszióegyesületünk azonnal *önálló missziói munkásságot* kezdhetne, miért is egy külföldi ágost. hitv. evang. misszióegyesülettel kellene *szövetségre* lépünk. S ez csak a Lipcsei Misszió lehet, nemcsak azért, mivel missziói adományainkat már eddig is csaknem kizárólag ezen egyesület segélyezésére fordítottuk, hanem és főképen azért is, mivel ezen egyesület *egyetemes lutheránus* (ágost. hitv. evang.) jellege miatt, erre kiválóan alkalmas. Ott ahol némethoni ágost. h. evang. testvéreinkkel vállvetve dolgoznak a svéd, dán, orosz, eszth, lengyel, osztrák stb. lutheránusok, méltán foglalhatunk mi is helyet.

Egyletünk jövedelmét eleinte a Lipcsei Misszió általános missziói céljaira fordítaná, s ezért küldöttével élne azon szavazati joggal, melyet ezen missziótársaság hazai egyházunknak 1900. évi közgyűlésén máris megadott. Természetes, hogy az egyház ezen neki juttatott, de eddig nem gyakorolt jogot, előbb a misszióegyletre ruházná. Ily módon aztán misszióegyletünk már kezdettől fogva cselekvő részt venne a hittérítés ügyének irányításában s vezetésében, aminek még más nagy előnye is volna. A Lipcsei Misszió közgyűlésére ugyyszólván »minden népekből« összejönnek a lutheránus misszióügy képviselői. Az idei közgyűlésen 26 ország illetve tartomány vagy vidék 52 szavazati joggal bíró kiküldöttel volt képviselve. Ki ne látná be azon nagy előnyt, mely eddig a külföldi testvérekkel szemben nagyon is elzárkózott hazai egyházunkra, az így támadt személyes ismerettségből s lelki összeköttetésből folynék. S mivel a Lipcsei Misszió körén belül a legkülönbélebb nemzetek fiai szépen megférnek egymás mellett s a közös ügy iránti szeretetben egymást is szeretni tanulják: megtanulhatnak ebből mi is, hogy *a nyelvkülönség hazai egyházunkban sem képezhet közöttünk választalat, ha igazán egyik vagyunk a hitben és a szeretetben.* Azért misszióegyletünk szent terület lenne, melyen felülemelkedve a nemzetiségi kérdés szűk korlátain, a szentügyért vállvetve *mindnyájan* együtt működhetnénk.

Egyesületünk működési köre azonban rögtön kitágul, mihelyt hazai egyházunkból ifjak jelentkeznek a missziói szolgálatra. Ezek hivatottságának megítélése, a Lipcsei Misszió intézetében való elhelyezése s a kiképzetésükről való gondoskodás, máris szép munkatért nyújtana az egyesület s különösen a missziótanács tagjainak. Később aztán azon misszióállomások fentartására kellene törekednünk, melyeken az így kiképzett magyarhoni hittérítők működnek s ha ezek száma eléggé megszorodik s egyesületünk eléggé megizmosodik, úgy idővel a Lipcsei Misszió körén belül magyarhoni misszió püspökséget vagy esperességet létesíthetünk, amint ezt legutóbb a svédországi lutheránus egyház tette a Lipcsei Misszió indiai munkamezején. Egykor pedig — s ez a végcél, mit csak tetemes eszközök birtokában valósíthatunk meg, — önálló missziói munkásságot is kezdhetünk, a földkerekségnek valamely Isten által részünkre kijelölt helyén, talán Bosznia és Hercegovina mohamedán lakossága között, Kisásziában vagy egyebütt. Ennek elérése végett az évi bevétel bizonyos hányadát, mondjuk 10%-át tőkésíteni lehetne. Sőt az egyesület addig is, míg zsidó-misszióegylet alakul közöttünk, az Izrael közötti missziót is éber figyelemmel kísérné s tehetsége szerint előmozditaná és segítézné.

Természetes, hogy az egyesület munkakörét mindez ki nem meritené. Hiszen ezen távolabbi nagy céljait csak úgy valósíthatja meg, ha előbb egész hazai egyházunk valóságos misszióegyházzá alakul s évégett az egyesület tagjai által mindenfelé éleszti és fejleszti a missziószeretetet, évi közgyűléseit misszióünnep keretében felváltva más és más gyülekezetben tartja, missziói felolvasásokat s istentiszteleteket rendez, a külföldi vagy hazai hittérítők körutját előkészíti és vezeti, missziói lapokat, könyveket s füzeteket ad ki és terjeszt szóval mindent megtesz, hogy hazai egyházunk is mindjobban érezze és tapasztalja azon nagy áldást, mely a hittérítés ügyének meleg felkarolásából nemcsak a távoli pogány népekre, hanem önmagára is hárul.

Megemlítem még, hogy az egyesületnek az elnökön kívül más tisztviselői is lennének, úgy mint a titkár, pénztáros, pénztári ellenőr és jegyző. Az elnök rendszerint a lelkésztagek közül választatnék, mivel a lelkészek már hivatásuknál fogva is behatóbban foglalkoznak a hittérítés ügyével, amiért a külföldi nagy misszió-egyletek is rendszerint lelkész vezetése alatt állanak; a többi tisztviselők azonban tekintet nélkül a jellegre, az egyesület buzgó egyházi, világi vagy tanító tagjai közül választandók.

Ezen alapelvek szerint tervezem a »Magyarhoni ágost. h. evang. misszióegylet« megalakítását. A jövő számban közzéteszem az ezen

alapelvek szerint készített alapszabály tervezetet. Kérem az érdeklődőket, különösen azokat, kik az egylethez való csatlakozásukat máris bejelentették, közöljék velem mielőbb röviden esetleges észrevételeiket, hogy azokat az alapszabályok végleges szövegezésénél még figyelembe vehessem. Az alapszabályok közzététele után ideiglenesen megalakitjuk az egyletet s felterjesztjük az alapszabályokat úgy az egyetemes gyűléshez, mint a magas kormányhoz megerősítés végett. A megerősítés után pedig megkezdjük működésünket, hogy hazai egyházunkat a külmiszió iránti lelkes szeretettel megtermékenyítve, mindjobban hozzájáruljunk azon nagy adósság törlesztéséhez, melylyel mint egyház, a hittérítés terén, adósai vagyunk az Urnak.

A mi Urunk Istenünk pedig erősítse meg mi bennünk a mi kezeinknek cselekedeteit; a mi kezeinknek mondom, cselekedeteit erősítsd meg — Uram!

Ágfalva.

Scholtz Ödön.

Ünnepi beszéd.

A Lipcsei Misszió 1904. évi közgyűlésén tartotta
dr. Paul J. Lorenzkirchi lelkész.

Midőn a mi Urunk Jézus Krisztus a földön járt, szolgálta alakját vette fel. Dicsősége ugyan azon időben is átsugárzott néha önmegaláztatása állapotán, mint például a Tábor hegyén, ahol még magával vitt tanítványai is felülemelkedtek minden földi dolgon, vagy csodatettei alkalmával, melyek elsejéről János apostol azt mondja Evangéliumában: „Megmutatá az Ő dicsőségét és hívének benne az ő tanítványai“. Dicsőségének ezen nagy napjai és magasztos órái között azonban olyan idők is voltak, melyekben Urunknak önválasztotta megalázkodása különösen szembetűnt, miért is sokan, akik fellobbanó lelkesedésben követték ismét visszaléptek s többé nem jártak vele s mikor még a tizenkét tanítványban is, kikkel pedig a legbizalmasabban érintkezett, csalódások és kételyek támadtak. Hány ilyen kísértést rejt magában különösen Krisztus Urunk kinszenvedése!

Épen így vagyunk a misszióval is, mi kiváló értelemben az Úr művének nevezhető. A misszió történetében oly magaslatokra jutunk, melyekről méltán elmondhatjuk: „Láttuk az ő dicsőségét“. Aki valamikor akár egyes emberek, akár egész népek megtérésének történetébe elmélyedt, az tudja, hogy az ember ilyenkor néha úgy érzi magát, mintha a megdicsőülés hegyén állana. És midőn ma ezen tem-

plomban, melyhez sokévi kedves hagyomány fűz,*) összegyülekeztünk, nem támad e fel lelkünkben is sok olyan itt ünnevelt nagy napnak emléke, mely oly mély benyomást gyakorolt reánk, mint Jézus ama három tanítványára a megdicsőülés hegyén töltött felejthetetlen órák?

De ezen szép napok közé esnek aztán a hétköznapi munkában eltöltött hosszú évek, melyeknek fáradoimai és csalódásai között nem egyszer csaknem elfeledjük, hogy a misszió szent mű, melyhez Isten dicső ígéletet fűzött. Visszaesések és ellenséges támadások jelentkeznek, milyenek az évszázad fordulóján Kinában a pogánymissziót általában s egy németországi testvérmissziót**) épen most Afrikában érték. Ilyen időkben sokan megbotránkoznak a misszió látszólagos vagy valóságos szolgálai alakján. A mi társulatunk jelene is hasonló próbára teszi barátait. Azon nehéz feladataihoz, melyeken már eddig is úgy itthon mint odakün fáradoznia kellett, az utolsó évben még különös nehézségek járultak, részint régi munka mezején, Keletindiában, részben pedig idehaza.

Azonfelül beköszönt a mindennapi kenyérért való gond. Ilyen körülmények között inkább vehetnők ajkunkra a panasz, mint a lelkesedés szavát. De ez nem felelne meg Urunk akaratának. Midőn tanítványai ama tengeri viharnál felébresztették és aggodalom és zavar között így kiáltottak: „Uram ments meg, mert elveszünk,“ — akkor fenséges nyugalommal azt felelte: „Mit féltetek, ó kicsiny hitűek?“ És csakhamar lecsendesíté a háborgó tenger megfélemlítő hullámain, úgy hogy csendesén folytathatták utjokat. Ha Jézus hajónk fedélzetén van, mint az a misszió hajójánál elengedhetetlen, úgy nekünk sem kell sem félnünk, sem panaszkodnunk, sőt akkor még a kísértés és szomorúság is arra szolgál, hogy az Ur neve mind dicsőbb legyen közöttünk. Lássuk azért ma is az Urnak és művének dicsőségét, hogy hitünk erősödjék s a kishitűségnek utját álljuk. Nyujtson hozzá utmutatást Isten szent Igéje, amint azt János I. levele, 5. részének, 4. versében olvassuk:

„Azon győzedelem, mely meggyőzte a világot, a mi hitünk.“

Mily nagy, apostoli hittel teljes szó ez! Azt a keresztényt, aki az apostollal így szólhat, kiemeli a gyarló világból és szent magaslatra állítja, mint Pál apostol ama szava: „Azért semmi kárhoytatásuk sincs immár azoknak, akik a Krisztus Jézusban vannak“. De ki szólhat így az apostollal? Bizonyára csak az, aki valóban a Jézus Krisztusban vagy on. Luther azért próbakőnek nevezi az apostol ezen szavát, mely által megtudhatjuk, valjon hívő emberek vagyunk-e vagy sem? Ha János apostol azt mondja: „A mi hitünk azon győzedelem, mely meg-

*) A lipsei Nikolai-Kirche, missziónk évi közgyűlésének rendes helye.

**) A rajnai missziótársulatot, melyet a németországi gyarmaton kitört hererolázadás alkalmából sokan méltatlanul megtámadtak.

győzte a világot*, ugy az első sorban tapasztalati tétel nála. Mióta Jézus iskolájába járt és itt megtanulta az önmegtagadást, mióta ezen Urnak teljesen odaigérte és odaadta önmagát, mióta Idvezítőjének és Megváltójának kifürkészhetetlen szeretetét tapasztalta és a Szent Lelket vette, azóta meggyőzte mindazt, ami egykor a világból volt benne. S így volt az nemcsak nála, hanem tanítványtársainál is s mindazoknál, kiket Isten igéje hitre vezérelt.

De ez szövegünknek csak egyik része. Van abban még valami prófétaí rész is. János apostol látnoki tekintettel átpillant a keresztény egyház évszázadain és évezredein, melyekben a világ meggyőzés, melyet ő átélt, még számtalan sokszor ismétlődik. Ő megjövendeli és mi annak beteljesedését olvassuk az egyház történetében, hogy ami hitünk azon győzedelem, a mely meggyőzte a világot. Lelki szemeink előtt elvonulnak a keresztény egyház vértanúi Jeruzsálemben és Rómában, Karthagóban és Lugdunumban, egészen azokig, kik legujábban Ugandában és Kinában haltak meg. Ellenségeik azon tévhitben éltek, hogy ezen kegyes férfiak és nők kegyetlen halálával magát a kereszténységet semmisítették meg, holott valóságban ezen vértanuk, a hit győztesei, kivégzésük helyei pedig a hit győzelmének színhelyei lettek. Azután látunk megint az egyház fejlődésének békésebb idejében embereket, kiknek személyes példája lélekemelő szemléleti oktatást ad nekünk a hitnek világot meggyőző erejéről, akár azon nagy férfiakra gondolunk, kik atyáink voltak a Krisztusban, akár kegyes jó anyánkra, aki fáradhatlan volt abban, hogy nemes magot hintsen szivünkbe és kigyomlálja abból azt, ami nem Istenből való volt rajtunk, akár pedig azon kegyes lelkekre, kik szent életükkel a hit világot meggyőző hatalmának élő példái. Ha mindezen tapasztalatokat hozzá vesszük felolvasott szent ígénkhez, akkor a világ, bármily nagy és gonosz legyen is, már nem félemlithet meg bennünket. S a missziónak, mint a hit művének, épen az a feladata, hogy meggyőzze és az Ur lábaihoz tegye a világot s ezt meg is fogja tenni. Csak ne keressen más eszközöket és ne bizzék más erőkből, mint amelyeket felülről vett s melyek kezdettől fogva valódi győzelemre segítettek. Erről akarunk ma elmélkedni.

A misszió a világot meggyőző hit műve.

Nézzük :

1. *Mi a feladata ;*
2. *S mi képesíti ezen feladat megoldására.*

I.

A misszió feladata az Üdvözítőnek misszióházunk homlokzatát díszítő ezen szavaival kezdődik : „Elmenvén mind e széles világra, hirdessétek az Evangéliumot minden teremtménynek“. Misszionálni annyit tesz, mint segídeni a világnak Üdvözítőnk számára való meg-

hódításában. A világi hatalmaknak a világforgalom, a népek politikai közeledése és a gyarmatpolitika által, részben öntudatlanul is, hozzá kell járulniok ahhoz, hogy mennyei királyunk zászlói diadalmaskodjanak, ép úgy az ázsiai kulturállamok népes városaiban, mint belső Afrika pusztaságain. Az utolsó emberöltő e tekintetben nagy dolgokat látott. Tanúi voltunk annak, miképen nyílt meg a Kongohajózás és az Ugandavasut révén, ugyszintén a német gyarmatok megszállása és biztosítása által, egyik kapu a másik után a sötét földrész népes belsejéhez. Láttuk, hogy Japánország megnyílt a nyugati befolyásnak, s hogy végre a nagy kínai fal is ledőlt. S az összes utakon, melyek most a pogány országokat átszelik, nemcsak tudományos utazók, kereskedők és katonák, hanem a hittérítők is bevonulnak. Mily felemelő látványt nyújt a föld missziói térképe, melyen egy missziói állomás a másikkhoz csatlakozik, míg végre egész háló vonja be a földgömböt, mi eszünkbe juttatja az Ur hasonlatát: „Hasonló a mennyeknek országa a tengerbe vetett és mindenfélét összefogó gyalomhoz“. A föld egyes részein, melyek azelőtt a misszionáló egyház látókörén kívül estek, most csodálatos gyorsasággal haladunk előre, úgy, hogy a missziói térképeket alig néhány év múlva újra kell rajzolni s a statisztikai tabellákat még gyakrabban meg kell változtatni. Ne hiányozzék azért egy missziói ünnepélyünkön sem a lelkes öröm afelett, hogy az Evangélium oly diadalmasan halad előre. Mennyei királyunk zászlói előljárnak: ez a mi nagy örömünk!

De ne gondolja senki, hogy ezzel a misszió feladata már ki van merítve. Ha már sokkal tovább is jutottunk volna, mint ahol ma állunk, ha a Szudán és Kongó összes népeihez és törzseihez, amelyeknek most még csak a nevét ismerjük, már eljutott volna a mennyországba való meghívás, ha Kinának azon ezernégyszáz megyei székvárosában, melynek falai között még nem is láttak hittérítőt, már keresztény templom állna, még akkor sem oldottuk volna meg a misszió legfőbb feladatát, melyet szent Igénk így fejez ki: „A mi hitünk *meggyőzi* a világot“. Mert azzal még korántsem győztük meg a pogány világot, ha itt áll egy missziói állomás és egy napi járásra egy másik, mint a mi kili-mandsároi misszióknál és a legtöbb afrikai misszióterületen. Még ahol a misszió megszállta városok és falvak oly sűrűn fekszenek egymás mellett, mint Keletindia egyes vidékein, ott is nagyon távol vagyunk attól, hogy a világot, a pogányságot meggyőzzük. Sőt egyes pogányok megkeresztelése, gyülekezetek alakítása s az iskolai tanítás is csak a legalsóbb lépcsők, melyek a pogány népek között mennyei királyunk trónusához vezetnek. Hisz tudjuk milyen sokáig tartott, míg Németország a benne levő számos templom és kolostor dacára, csak annyi keresztény szellemet vett fel, mint a mennyi a reformáció előtti időben volt benne. Ilyen tapasztalatok türelmet adnak a mostani indiai és afrikai missziói munka megítélésénél. Mennyi idő és fáradság kell még hozzá, hogy tamul missziói gyülekezeteinkről vagy a megkeresz-

telt dzsagga négerekről elmondhassuk, hogy a világot meggyőző hit, csak félig is elvégezte bennök munkáját. Mennyit kell még addig közöttük a Lélek erejével predikálni. Hány emberöltő fog még elmúlni, míg a serdülő nemzedék a missziói iskolákban megszokja a káté és bibliai történet tanulása által a keresztény gondolkozást. S mily sok aprólékos munka vár még addig a hű hittérítőkre, a Nikodémusokkal való lelkipásztori beszélgetésekben, vagy a kételyek elosztatásában, a tévedők utbaigazításában s az elesett bűnösök felemelésében.

Egy idő óta szeretik a misszió feladatáról folyó eszmecsereiben hangoztatni, hogy nekünk magaszosabb felfogásunk van róla, mint az evangélikus egyház első gyakorlati missziói férfainak. Ők csak egyes pogány lelkek megnyerését s az így megmentett minden egyes pogány lélek értékét hangsúlyozták. A mult század óta azonban megértettük, hogy az egyházalapítás és a népek christianizálása képezi a misszió végső feladatát. Tagadhatatlan, hogy ez nagy haladás a misszió feladatának megítélésében, amint annak idővel be kellett következnie. S épen a lutheránus misszió nem maradhat hátra, mikor arról van szó, hogy pogánykeresztény leányegyházat alapítsunk és fejlesszünk, egész népeket megtérítsünk s evégett benszülött tanítókat s lelkészeket képezzünk. De ha a munka súlypontját csak erre helyezzük, úgy azon veszély fenyegetne, hogy bevisszük a világot az egyházba. Ettől pedig óvja meg Isten kegyelme misszióinkat s adjon nekünk évről-évre mind nagyobb számban olyanokat, kik a keresztvíz alá járnak. De adjon hittérítőinknek is bölcseséget, hogy a lelkeket megítélhessék és a megkeresztelték gyenge hitét lobogó lángra gyujtsák. Gyülekezeteinkben pedig támasszon oly szent embereket, kik földieiknek a világot meggyőző keresztény hit erejét állandóan szemeik elé állítják.

II.

Ez átvezet elmélkedésünk második részére: *Mi képesíti a missziót azon óriási feladat megoldására, hogy meggyőzze a világot?* Azon körülmény, hogy mai ünnepünk a pünköst hetébe esik, az apostoli gyülekezet nagy misszionáló erejét juttatja eszünkbe. Ha meggondoljuk, hogy az apostoli korban a hívők mily kicsiny serege állt a hitetlen világgal szemben, és hogy a zsidóság és pogányság majdnem mindenütt ellenséges indulattal viseltetett az új hit iránt s ha ezzel összehasonlítjuk a misszionáló egyház mai helyzetét a világban, úgy a nagyobb kedvnek, az erősebb bátorságnak s a nagyobb missziói erőnek a mi részünkön kellene lenni. A valóságban azonban mai missziói gyülekezetünk nagyon is hátramarad az első időké mögött s minduntalan bele kell kiáltani: „Ébredj, első hitvallók lelke.“*) Mi tett bennünket oly bágyadtá és gyengévé? Ugy jártunk mint a forrásvíz, mely magas

*) „Wach auf du Geist der ersten Zeugen“ kezdetű ének első sora.

hegyen kristálytisztán bugyog elő a sziklából, de mire a széles rónaságra ér, mindenféle járulék megzavarta. Így a misszió vizét is sokfelől megzavarják. S ez a veszély napjaikban annál inkább fenyeget, mivel a misszió ma már nem csak a kegyes lelkek dolga. Nemcsak egyházi körökben érdeklődnek iránta, hanem a politikusok is számolnak vele és saját jól felfogott érdekükben kedveznek neki. Nem vagyunk annyira világ kerülők, hogy ezt sajnálnók; ellenkezőleg csak természetesnek tartjuk, ha ezen nagy mű azon oldalról is méltányos elismerésben részesül. De ha új barátaink oly utakra akarnak csalogatni, melyek célunktól elterelnének, ha oly erőket és eszközöket ajánlanak, melyek munkánk lelki jellegét veszélyeztetik, akkor csak ama kísértő küldötteit láthatjuk bennök, aki a pusztában odalépett Jézushoz és tőle először szelid, majd határozott elutasításban részesült. A missziónak meg kell győznie a világot. De senki sem győzi meg a világot, aki a világból vagy. Csak Isten erős uja elől hátrál a világ gonosz szelleme.

János apostol azt mondja szent ígénkben: „Azon győzelem, mely meggyőzte a világot, a mi hitünk.” Manapság sok mindenféle dolog megyen hit számban, ami nem az. Közvetlenül szent leckénk előtt ez áll: „Mindaz, ami az Istenből született, meggyőzi a világot.” És hogy semmi kétséget se hagyjon arra nézve, milyen hit az, a melynek világot meggyőző ereje van, hozzáteszi még János apostol: „Valaki hiszi, hogy Jézus a Krisztus: az Istenből született.” Ahol ezen hittartalom hiányzik, ott alapíthatnak ugyan missziói egyesületeket, küldhetnek ki hittérítőket és létesíthetnek a pogány földön egyes műveket, de a pogányságot ezzel le nem döntik és az Isten országát nem építik vele. A hit, az élő hit lelke minden missziói munkának. Igaz ugyan, hogy a misszió sem lehet meg anélkül, hogy bizonyos alakban testet ne öltjön. Emberi szervekre, külső szervezetre van szüksége. Balgaság volna, ha a jövőendő misszionáriusok tudományos kiképzését kevésre becsülnők, vagy ha a jó missziói vezetés s oly intézmények jelentőségét, melyek a misszió munkásainak egészségét és munkakedvét biztosítják, kétségbe vonnók. De mindezek mégis csak csatornák, melyekben az örök élet vizét odavezetjük a világ sivatagjába, hogy abból Isten kertje legyen. Szomorú benyomást tesz az emberre, a régi rómaiak nagyszerű vízvezetékeinek szemlélete, a mai Itáliában. Ezek még mindig imponáló építmények, de sajnos, víz nem folyik bennök. Manapság százakra megy az evangélikus missziótársulatok száma. De valjon valamennyien a Szent Lélek szervei-e azok s valjon csak olyan víztömegeket visznek-e a föld azon részeibe, ahol dolgoznak, melyek a menynyekből valók?

A *hűben* rejlik a világot meggyőző erő titka. A zsidókhoz irt levél 11. részében az Isten harcosainak nagy csapata vonul el lelkünk előtt, akik, bár kincsük szintén cserépedényekben volt, mégis valamennyien magukénak mondhatták azt az egyet, amire az Ur tekintettel van; a hitet. S épen ez tette őket méltóvá arra, hogy nevük ama

„Magna charta“-ban helyet foglaljon. Husz év előtt egy ismeretes angol missziói férfi megírta „a zsidókhoz írt levél 11. részének folytatását.“ Ott ez olvasható: Hit által ment *Moffat* és *Livingstone* Délafrikába és megnyitotta ott a sötét földrészbe vezető kaput; hit által maradt meg türelemmel *Krapf* és *Rebmann* Keletafrika partvidékén és készítette elő a misszió nagy idejét; hit által tette kockára *Christaller* és *Rameyser*, *Casalis* és *Coillard* életét Afrika más vidékein.

Kedves ünneplő gyülekezet! Nem szolgálhatna-e a mi misszióink is adalékkal a héber levél 11. részének folytatásához? Bizonyára nem vakmerőség, ha azt mondjuk: hit által mentek *Ziegenbalg* és *Plütschau* mint az elsők *Trankebarba*, hit által építették *Fabricius*, *Schwartz* és *Gericke* tovább a régi tamul missziót. És ismét hit által vonultak ki atyánkfiai a mult században az őserdők rézbőrü indiánusaihoz, a pálmák alá, a nap országába s a négerkekhez Keletafrika hótakarta hegyei alá. Ez a hitalapon kezdett mű most a mi kezeinkre van bízva, s kún működő atyafiaink tovább építik a megkezdett művet. Emelett azonban meg kell gondolnunk, hogy a misszióban nem lehet oly értelemben szó a hit örökségéről, mintha az utódok az elődök kincsén élösködhetnének. A ki a misszióban hozzá akar járulni a világ meggyőzéséhez, annak hitet kell magával hoznia. Azért kedves Testvéreim az egyház szolgálatában, kik szívesen szolgálnátok a misszió ügyét s szeretnétek érte gyülekezetekben lelkesedést kelteni s jövődö misszionáriusokat keresni: ébresszétek s ápoljátok mindenek előtt s mindenek felett a hitet. S akik közöttünk missziói egyletek vezetöi, a missziói intézet elöljárói s misszionárius jelöltek vagytok és mindnyájan kik idehaza vagy odakün munkatársaink vagytok az Ur szöllöjében, jertek ujból ama nagy mester iskolájába, aki tanítványainál mindig csak arra az egy dologra törekedett, hogy a hitre vezérelje őket. S mikor ezt a célt sok önmegtagadással, az Ur iránti teljes odaadással és folytonos imádkozással elérték, megparancsolta nekik: „Elmenvén, tanítványokká tegyetek minden népeket.“ S most már ezen óriási feladat sem volt nekik nehéz.

S mi is, kiket az Ur arra méltatott, hogy ezen feladat megvalósításán közreműködjunk, csekély erőnkre való tekintettel csak azt kérhetjük: „Urunk, erősítsd hitünket!“ A mi hitünk azon győzedelem mely a világot meggyőzte s a jövőben is kell, hogy meggyőzze. A hit mellett minden egyéb csak csekély eszköz jelentőségével bír. Jertek azért az Urhoz! Egyedül ő áll valóban a világ felett s egyedül ő mondhatja magáról: „Én meggyőztem a világot.“ Ő csakugyan szétaposta a kigyó fejét. S ami a világban Isten országának győzelmét még gátolja, az csak a világnak végvonaglásban való vergődése. Legyenek missziói ünnepeink oly napok, melyeken az Ur orcáját keressük s közösségében megerősödünk, hogy aztán tovább haladva utunkon, az ő erejében meggyőzhessük a világot. Amen.

Évi jelentés.

A Lipcsei Misszió 1904. évi közgyűlésén előterjesztette

dr. Schwartz K. missziói igazgató.

Szeretteim az Urban!

Péter, Jézus Krisztusnak apostola, azt írja az elszéledt jövővényeknek, hogy meg ne rémüljenek ama tűz által való kísértéstől, melylyel megkísértetnek, mintha valami idegen dolog esnék meg rajtok. De aztán különbséget tesz az olyan szenvedés között, melyet szégyelni kell mivel magunk okoztuk: „Senki azért ti közületek úgy ne szenvedjen mint gyilkos, vagy lópó, vagy gonosztévő, vagy más ember dolgában praktikáló“ — s az oly szenvedés között, melyen örülni kell, mivel a Krisztusért szenvedjük. S épen ezen utóbbiról mondja, hogy az a Jézus tanítványainak megpróbálására szolgál s hogy vele az Istennek ítélete kezdetik meg rajtok: „mert ideje, hogy az ítélet elkezdessék az Istennek házán“ (I. Péter 4, 17). S igaza van. Ha ami Istenünk az egész világ bírása, aki egykor napfényre hoz mindent, ami sötétségbe volt rejtve, s mindent a mi nem szent, eléget az örök tüzvel, úgy csak méltányos, hogy ezen ítéletet, minden istentelen és gonosz dolognak feltárását is kiirtását épen azokon kezdje, kik legközelebb vannak hozzá: az ő házán, az ő gyülekezetén, azokon, kik az ő Igéjét szájukba veszik. S ha a misszió azzal dicsekszik, hogy ő ezek között az első helyen áll, úgy ne csodálkozzék, ha első sorban éri az Ur ítélete, ha gyalázattal illetik s kárörvendő ellenfelei ujjal mutatnak rá: „Nézd, nézd!“ Így járt néhány év előtt az egész evangélikus misszió, mikor a kínai háboru kitörésével okolták. Így járt most a rajnai misszió a hererók országában, melynek hittérítőit a leggyalázatosabb s legellenségesebb módon támadják. S így járt a mult éven a mi indiai misszió is, melynek működése ellen a legsúlyosabb vádakat emelték, és pedig ami annál fájóbb, olyanok, kik szolgálatában álltak.

Mit szóljunk mi hozzá? Azt hiszem, hogy mindenek előtt igazat kell adnunk az Ur ítéletének s nyíltan be kell vallanunk, hogy a misszióban, a mi misszióinkban is, sok nagyon tökéletlen, gyenge, balgata és fonák dolog van, hogy sokszor hiányzik munkánkban az igaz hűség s a valódi szeretet s na szidalmakkal illetnek, csak a mi cselekedetünknek méltó büntetését vesszük. Persze, ezt már igen sokszor mondtam, erről a helyről is; ismételten kiemeltem, milyen másképp kellene soknak lenni, mennyi hiba és mulasztás fordul elő. De nem hallgatnak rá: nem olvassák és nem hiszik. A világ szójátéknak tartja, mivel maga szeret a szavakkal játszani. Azért aztán egyszer nagyon világosan ki kell tünnie, hogy csakugyan így van, hogy csupa bűnös, gyarló ember végzi ezen szent munkát, hogy végre megszünjünk, ami sajnós olyan

gyakran megtörténik, minden missziói munkást, csak azért mivel az, tökéletes szentnek, az Isten vitézének dicsőíteni és magasztalni. Ó barátaim, ehhez még nagyon sok hiányzik s minél jobban felfogjuk a misszió által megoldandó feladat nagyságát, annál súlyosabban nehezedik lelkünkre az a tudat, milyen hitványok és gyengék, mily hasznavehetetlenek és alkalmatlanok vagyunk mindnyájan, kikre az Ur ezen nagy művének elvégzését bizta.

De ha mi így megaláztuk magunkat, úgy most már titeket is inthetünk és kérhetünk: ne lakoltassátok az Ur művét azért, amit a rajta munkálkodó emberek okoztak és hibáztak. Maradjatok hivek hozzá; sőt növekedjete az iránta való szeretetben s imádkozzatok érte buzgóbban, mivel most világosan kitűnt, mennyire rászorulunk. S aztán legyetek *igazságosak* s gondoljátok meg, hogy az Isten egyháza és missziója *soha* sem volt botránkozások híján s hogy az Ur mindég gyenge eszközök, mert bűnös emberek által végeztette el munkáját. Mikor Barnabás és Pál egymással misszióáltak, annyira megháborodának, hogy egymástól elszakadtak, azon egyszerű személyi kérdés miatt: magukkal vigyék-e ismét Márkust vagy sem? (Apost. csel. 15, 39). Szent Péter és Szent Pál még erősebben összetűztek, mivel Péter nem egyenesen járt el, hanem tette magát, úgy hogy Pál kénytelen volt szemtől szembe ellene állani (Gal. 2. 11. köv.). Milyen megbotránkoztató látvány a két legnagyobb apostol ezen egyenetlensége! S aztán: megnyit panaszkodott Pál ama felfuvalkodott emberek miatt, akik a korinthusbelieknek mégis annyira imponáltak s keresztény szólásmódjukkal oly benyomást gyakoroltak rájuk, hogy főapostoloknak tűntek fel nekik (II. Kor. 11, 5), holott a valóságban hamis apostolok és álmunkások voltak (II. Kor. 11. 13), kik csak a képmutatásban voltak mesterek. Az ember alig hinné, hogy maguk az apostolok között s az ő legszűkebb körükben annyi gyengeség, fonákság és bűn legyen található. S bár ez így volt, Szeretteim, ez még sem akadályozta meg, hogy az apostoli kereszténység példátlan diadalmenetben el ne terjedjen a világon. A makula és sömör nem szép dolog s lehetőleg el kell tüntetni. De a főkérdés mégis mindég az, hogy a *mag* egészséges-e s hogy a mustármag csiraképessége nem vallott-e kárt? S ha nem, úgy a héjon levő semmiféle sömör (ránc) sem gátolhatja, hogy a mustármag fává növekedjék, melynek ágain az égi madarak fészket raknak. Ami pedig ama vádakat illeti, melyet indiai misszióink ellen emeltek olyanok, kik misszióink kenyerét ették, úgy ne feledjük el, mily nagy különbség van Isten és az emberek ítéléte között. Mert Isten előtt, ki a szíveket és veséket vizsgálja, minden bűnben vétkesnek vallhatjuk magunkat s ellenfeleink igazságtalan vádjára mégis Jóbbal mondhatjuk: „Távol legyen tőlem, hogy igazat adjak *nektek*.” Luther is így szól: „Az emberekkel szemben nem szabad ártatlanságunkról lemondani, ha szívünk és lelkiösméretünk nem vádol és kárhoztat. Mert amint Isten előtt, ki előtt senki sem kegyes és igaz nem tagadhatjuk bűneinket, ép úgy az emberek előtt

kik előtt gonoszság nélkül élhetünk és éljünk, valljuk az igazságot és álljunk meg erősen mellette.“

De hát talán nem igaz, amit vádlóink állítanak indiai gyülekezeteink alacsony erkölcsi állapotáról s azon közbotrányokról, melyet gyakran tanítóink és missziói szolgálk is okoznak? Persze hogy — fájdalom — igaz s mi ezt sohasem titkoltuk, hanem sokszor hangoztattuk, mennyi gondot okoznak az ujonnan kereszteltek, valamint régibb gyülekezeteink is a hittérítőknek, kik hivatásukat emiatt gyakran bánattal mévelik. De lehet-e ez másképen, Szeretteim? Egy ismert és még élő theológiai tanár megvizsgálta az alexandriai és római gyülekezetek erkölcsi állapotát a 200-ik év körül, tehát akkor, mikor ezen gyülekezetek már körülbelül 150 évig fennálltak. S oly sok csel-szövényt, vizályt, bosszuállást, bünt és gyalázatot talált ott, hogy azon következtetésre jött, miszerint ma, midőn az Evangélium már 1800 éve hat a lelkekre, a legelhanyagoltabb keresztény gyülekezet is közelebb áll a hegyi beszédben élénk állított ideálhoz, mint a 2-ik század legelőkelőbb gyülekezete. Ez mindenestre tulzás. Mint a mi indiai gyülekezeteink vádlói, úgy ezen tudós is éles szemmel észreveszi az alexandriai és római gyülekezet minden árnyoldalát, — ez irányban semmi sem kerülte el figyelmét. De a gyülekezeti élet fényoldalait, a hiterőt s a megszentelődés utáni komoly törekvést, mely ama hibák dacára ezen gyülekezetekben élt s képesítette őket, hogy a keresztényüldözés egy további századát mártyrbátorsággal átéljék, egyre újabb pogányokat vonzzanak magukhoz s végre teljes győzelmet arassanak: mindezt nem látta meg. S megfigyelése mégis egy nagy igazságon alapszik. Tökéletesen igaz, de nagyon is érthető, hogy pogány környezetben átlag a legjobb keresztény gyülekezett is alacsonyabb fokon áll, mint keresztény környezetben a gyenge gyülekezetek. Mert egyszerűen lehetetlen egyes utcákat járványmentessé tenni, ha az egész város meg van fertőzve. A pogány erkölcstelenség pestises lehellete, mely gyülekezeteinket úgy körülveszi, mint a levegő, melyben élnek, vészterhesen érvényesül bennök s értelmes ember még csak nem is csodálkozik rajta. Csak ahol az egyeseket a közvélemény s a jó erkölcs emeli, hordozza s erősíti, csak ott jó a kereszténység átlagos állapota. Ahol ez hiányzik, Szeretteim, s ahol a közvélemény s a hagyományos szokás az erkölcstelenséget nem ostorozza, hanem elősegíti, ott mindég rosszak lesznek az erkölcsi viszonyok. Mert az olyan önálló jellemek, kik az ár ellen uszni képesek, minden időben ritkák voltak. Csak ha az árt új irányba tudjuk terelni s ha a gyengék támaszra lelnek a közvéleményben, mely a paráznaságot és hazugságot, az iszákosságot és adósságcsinálást mint gyalázatos bűnöket megveti: csak akkor állhat be lényeges javulás. S ezen cél elérésétől Indiában, sajnos még nagyon messze vagyunk.

A benső meghasonlás miatt indiai misszióink munkája, tavaly természetesen sokat szenvedett. Csak 112 pogánykeresztelés történt, tehát

alig több mint az afrikai missziómezőn s az év végén csak 72 katechumenus állt előkészület alatt. S mivel főképen Tirupangur, Iród és Majáveram állomásokon 359 lelket törölni is kellett a névsorból, mivel ismételt figyelmeztetés dacára pogány életmódot folytattak, a 777 helyen lakó hivek száma csaknem 200 taggal 21 111¹ lélekre fogyott, mert a születésekből előállt többletet a halálozás, elköltözés és kivándorlásból előállt veszteség kiegyenlítette. A 42 állomás lelki gondozása 60 felszentelt egyénre és pedig 26 benszülött lelkész és 34 eruópai hittérítőre volt bízva, kiknek 72 katecheta segédkezett. Hogy több alkalmas benszülött segítőt nyerjünk, új *theológiai tanfolyamot* nyitottunk, melyre 12 kipróbált férfiút, többnyire tanítót vettünk fel, kiket *Zehme* hittérítő készít elő a lelkészi pályára. Hálát adunk Istennek, hogy ily férfaink vannak, kiket jó lélekkel vehettünk fel a tanfolyamra s kik örömmel fogadták a meghívást. A kurzus 3 évig tart s így még sok időbe kerül, mire ezek segítségünkre lesznek. Pedig ha meggondoljuk, hogy az esperesi hivatal, a tanítóképezde, a theologiai tanfolyam, a központi iskola s a Pudukoteiben nyitott új főiskola egy-egy hittérítőt teljesen leköt, s hogy a 34 testvér közül jelenleg 6 szabadságon van, úgy azok szám, kiket gyülekezeteink lelki gondozására tényleg felhasználhatunk, még jóval lejjebb száll. S épen azért megújítjuk esdő kérésünket, hogy *Schäffer* mecklenburgi hitjelölt példáját, kit e tavasszal Indiába küldtünk, *minél több buzgó hitjelölt vagy lelkész kövesse*. Majáveramban a második — egész család részére kiépített misszióház üresen áll, Pandurban most épül az új misszióház, úgy hogy *Kabis* testvér az ősszel beköltözhet, Colomboban (Ceylon sziget fővárosa) pedig véglegesen elhatároztuk európai misszionáriussal egy új állomás létesítését, melyet *Johansson* svéd hittérítő fog elfoglalni.

Missziói tanítónőink száma 2 drezdai diakonissza s Pamperrien és Lagerquist kisasszonyok kiküldetése által 11-re emelkedett, kik közül kettő a svéd kerülethez tartozik, míg kilencet női misszióink pénztára tart el. De a végzett munka még itt sem felel meg a munkásnők tekintélyes számának. Mert 4 missziói tanítónő szabadságon itthon tartózkodik s egyikük sem térhet már ez ősszel vissza Indiába; négy pedig kezdő, kiknek még a nyelv nehézségeivel kell megküzdeniök. Így csak a három dettelsaui nővér áll munkában, kik közül azonban egyik, Schmidt Katalin nővér, nehéz operációnak volt magát kénytelen alávetni, mi hosszabb ideig elvonta a munkától. Adja Isten, hogy erejét mielőbb ismét vissza nyerje! A hannoveri Henrietta-diakonissza-ház is hű marad azon ígéretéhez, hogy nővéreket bocsát rendelkezésünkre; de kiküldetésüket csak 1905 őszére tervezik.

Indiai *tanügyünk* lassan továbbfejlődött. A tanulók száma 9025, vagyis 357-tel több mint az előző évben, ami leginkább annak köszönhető, hogy Pudukotei és Majáveram állomásokon a pogány tanulók száma igen megsaporodott. Tandij és államsegély címen bevételünk 28800 rupiáról 30700 rupiára emelkedett, jelölül annak, hogy iskoláink-

nak a világi tárgyakban elért eredménye elég elismerésben részesül bár a mi fogalmaink szerint itt is sok a kívánni való. Az ezen cím alatt elért bevételből főképen Poreiár, Pudukotei, Trankebar, Siali s a Koimbaturi kerület iskolái s Madrasz és Koimbatour leányiskolái részesek. Pandurban valószínűleg nemsokára *mezőgazdasági iskolát* nyithatunk, mihez egy ismeretlen jóltevő 18000 márkát ajándékozott, mely tőke kamatai az intézet fentartására fordítandók. De az építkezés és berendezés költségeit az általános missziói pénziárból kell fedeznünk, ami egyelőre nagyon is nehezünkre esik.

Hálával tekintünk egy mű befejezésére, melyet a missziói kollégium öt év előtt kezdeményezett: a Fabricius-féle bibliafordítás Uj-szövetségének szövegrevíziójára, minek kinyomatásához a drezdai, württembergi és mecklenburgi bibliatársulatok összesen 3200 márkát ajándékoztak. Miután ugy a tamul zsinat 1899-ben, mint hittérítőink zsinata 1901-ben, utóbbi egyhangúlag, kimondta, hogy csak a legszükségesebb nyelvtani javítások eszközöndők, *Gehring* hittérítő elkészült a munkával, ugy hogy most már a nyomtatás folyik. *Samuel N.* trankebari bennszülött lelkész, kit az 1900. évi zsinat felkért, hogy *Beisenherz* hittérítővel készítsen egy a revízióra vonatkozó javaslatot, hűségesen segített neki a nehéz munkában. Természetes, hogy egy ilyen revízió nem elégít ki minden igényt. De mivel egy alapos bibliarevizióhoz, amint azt a zsinat szintén egyhangúlag elismerte, nem álltak megfelelő erők rendelkezésünkre s egyhamar nem is számíthatunk ilyenekre, örülnünk kell, hogy — *Luther* szavaival élve — legalább néhány „léket és tuskót“ sikerült eltávolítanunk, melyek a Fabricius-féle szöveg megértésének útjában álltak. Örülnünk, hogy *Gering* hittérítőnek azon tövises feladat mellett, mely reá mint a missziói egyháztanács elnökére másfél évig nehezedett, még ezen munka befejezése is sikerült, mellyel értékes emléket hágy maga után az indiai missziónál, melytől 27 évi szolgálat után most bucsút vesz. Reméljük, hogy *Gehring* testvér hazatérve, még itthon is sok értékes szolgálatot tesz misszióknak.

De mielőtt figyelmeteket az afrikai misszióra irányítom, szívem sugallatát követve hálás köszönettel kell megemlékeznem azon nagy áldozatról, melyet missziói kollegiumunk helyettes elnöke dr. *Hölscher* hozott, midőn misszióink ügyében éppen a legforróbb évszakban Indiába utazott. S habár lelkipásztori szava nem talált valamennyi szívben jó földre, ugy szelid kézzel mégis jó utra terelte azokat, kik segíteni engedtek magukon s azon konferencia, melyet a testvérekkel tartott, lényegesen hozzájárult a kedélyek lecsillapításához, ugy hogy az idej zsinat lefolyása ami kedves prépostunk elnöklété alatt, már nagyon megnyugtató volt. Egy intézkedés azonban, melyet pedig a visitátor igen tanácsosnak tart, hogy t. i. indiai főállomásunkat helyezzük át a holt Trankebarból más élénkebb helyre, sajnos igen sok költséggel járna s csak rendkívül kedvező körülmények mellett gondolhatunk megvalósítására.

Hogy *afrikai állomásainkat*, melyek 11 év óta munkám és gondom nagy részét igénybe veszik, meglátogathattam, hálával tölt el Isten iránt, ki visitatiói munkámat megáldotta. Mindenek előtt örömmel tapasztaltam, hogy a testvérek mindkét afrikai missziómezőn békében s a lélek egységében végzik munkájukat. Persze az *ukambai* testvérekre sulyosan nehezedik munkájuk reménytelenségének látszata. Az egyetlen *gyülekezet* Jimbában, erkölcsileg igen alacsony fokon áll. Összefutott nép; a 62 lélek 22 különböző néptörzshöz tartozik. A vidéken lakó vakambák pedig rendszerint csak akkor jönnek el az istentiszteletre, ha előbb külön meghívják őket; ugyszólván viszonzják a hét folyamán náluk járt hittérítő látogatását. Ikuza és Mulango állomásokon pedig csak az éhinség alkalmával összeszedett gyermekekben reménykednek, kik közül 15 meg van keresztezve 21 pedig előkészület alatt áll; — Ikuzában most pünkösdkor ismét meg fognak közülök néhányat keresztezni. Egy testvér itélete szerint egy felnőtt vakamba megtérése a lehetetlenségek közé tartozik, ha meggondoljuk, mennyi kötelék fűzi őt a pogánysághoz. Egy másik pedig a gyermekekbe s unokákba veti reménységét! S ha hittérítőink ennek dacára is helyt állanak, ugy ez két okból történik: először nem akarják azt a néhány lelket, melyet az Ur reájok bizott, cserben hagyni, másodsor pedig az Istenbe vetett bizodalom, ki előtt nincsen lehetetlen dolog s ki a kövekből is támaszthat magának fiakat. Adja Isten, hogy reménységük meg ne szégyenüljön. — Sajnos, egy testvér, *Gerhold* misszionárius, kinek egészsége röviddel a conferencia után letörött, ismét hazautazóban van. Ezért a november óta megüresedett Mivukoni állomás újból való betöltése is bizonytalan, mivel a legutólsó jelentések szerint Säuberlich, Dannholz és Augustiny testvérek egészsége is nagyon megingott. Ellenben König testvérnek oly jót tett az öthónapos kili-mandsároi tartózkodás, hogy most pünkösdkör teljesen felépülve ismét munkába áll, — hogy egyelőre Mulagóban nyelvtani s fordítási munkálatokat végezzen.

Mennyivel jobb dolguk van testvéreinknek *Német-Keletafrikában* a Kilimandsáro, Meru és Pare-hegység állomásain. S mennyivel biztatóbb kilátással kecsegtet az ottani munka. A három régi állomáson 84 pogányt s 25 kereszteni szülöktől származó gyermeket vettek fel a szent keresztség által a gyülekezetbe, ugy hogy a lélekszám 146-ról 254-re emelkedett, ami 80%-os szaporodás. Kétszer és pedig Mósiban és Madsaméban részt vehettem a keresztezési istentiszteleteken s bizonyára elhiszitek nekem, Kedves Barátaim, hogy nagyon megindított ezen ünnepély. Persze a pogányság még itt is nagy hatalom. A törzsfők fél vagy egész tucat nejeikkel, a nagyok, kik igen gazdagok marhaállományban s módfelett iszákosak, nehezen mennek bé Isten országába. De mégis nagy dolog, hogy az ajtó már nyitva áll ezen nép szívéhez, hogy felnőtt és nős pogányok keresztenyekké lesznek s hogy a nép saját szemével látja: fekete ember is élhet kereszteni módon

s nem pusztúl el miatta. A Parehegység déli lejtőin *Rother* testvér s *Luckin* missziói kézműves javában dolgoznak egy új állomás létesítésén. A hittérítőnek nagy előnyére szolgál, hogy már előre megtanulta az ott dívó chauzu nyelvet. Hogy vasárnaponként 400 ember gyűl össze az istentiszteletre, az az újság ingerének tulajdonítható. Ha az Ur akarja, úgy júliusban Észak Arusában még egy új állomást nyitunk. A birtok határa, melyen pompás forrás is van, már ki van cövekelve, a bérleti szerződést pedig már benyújtottuk a császári kormányzóhoz, ki márciusban, mikor egy a mazái síyatagba tett hosszabb expedicióból visszatért, a Merun lévő állomásunkat is meglátogatta.

Különös megelégedéssel gondolok azon *konferenciákra*, melyeket mindkét misszióterület hittérítőivel tarthattam. Igaz, hogy nagyon fárasztók voltak, különösen a dzsagga-konferencia, melyen egy alapvető gyülekezeti szabályrendeletet is letárgyaltunk. De a konferenciák végén bizonyára valamennyi résztvevő érezte, hogy szükséges és áldásos munkát végeztünk, úgy hogy mindenki örömmel tért vissza működési helyére. Bárcsak azon szabályrendelet is, melyet mindkét terület missziókonferenciái részére készítettünk, szintén a testvérek együttműködésének termékeny alapjául bizonyúlna.

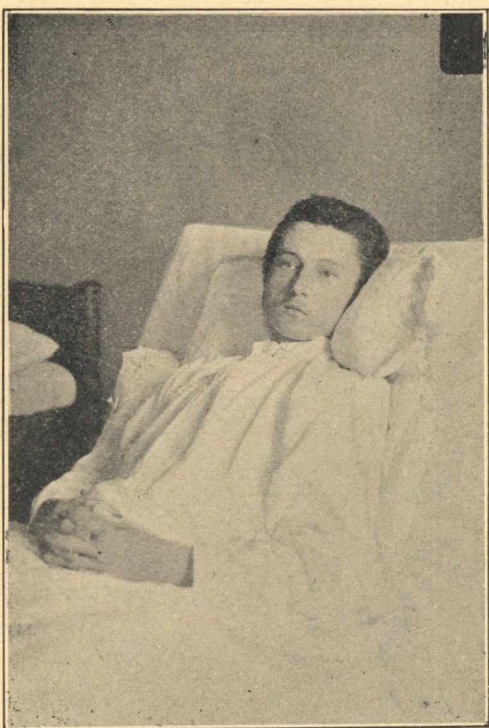
Nehezen nyomja lelkünket, hogy mult évi *kiadásaink* a bevételeket 128,000 márkával felülmulták, miután már az előző év is 13,000 márka hiánnyal zárult. Igaz, hogy az 510,000 márka *összbevétel* az előző évinél csak 24,000 márkával kevesebb — s ez részben abban leli magyarázatát, hogy egy Bückeburgból nyert 27,000 márkás örökséget visszakellett fizetnünk, mivel a végrendelet a dátum hiánya miatt érvénytelennek nyilvánított. De a kiadások 547,000 márkáról 638,000 márkára, tehát 91,000 márkával emelkedtek, miből 25,000 márka a vakamba misszióra, 57,000 márka pedig az indiai misszióra esik. S habár Afrikában egy állomás létesítése sokkal olcsóbb mint Indiában, mégis tekintetbe jó, hány napi járó földre fekszik az állomás a vasuttól, mivel a szükséges tárgyak szállítási költsége minden napi menettel fokozatosan emelkedik. Azért a két új állomás létesítése is tekintélyes összegbe került. Indiában pedig csak a vülupurami középiskola újraépítése, a második majaverami misszióház kibővítése, az utakamundi telekvásárlás s a kumbakónami templom felépítése körülbelül 25,000 márkát igényelt s az indiai missziói szolgák fizetésjavítása s szaporítása, valamint az indiai utiköltségek is nagyon emelték a kiadást. S aztán, kedves barátaim, csupán a mult évben 42 felnőtt s 12 gyermek tengeri utiköltségét is fedeztük Indiába s Afrikába vagy vissza, s mondanom sem kell, hogy ez is szép kis összegre rug. Azért a testvéreket a legszigorúbb takarékoságra köteleztük s valamennyi hittérítőnkkel tudattuk, hogy újabb építkezéseket — a már engedélyezettektől eltekintve — nem szabad megkezdeniök. Ez a testvérek kebléből nem egy sóhajt fog kiváltani s az alkalom nem egy kedvező fekvésű építkezési hely megvételére, talán soha sem ismétlődik. De meg kell elégednünk azzal amink van,

alá kell magunkat vetni annak, ki jól tudja, mire van szükségünk, s le kell mondanunk mindenről, amihez ő nem adja meg az eszközöket, még ha azt hisszük is, hogy az ő szolgálatára szükségünk volna reá.

A jelentés befejezéséhez sietünk, Szeretteim az Urban, midőn még azokról is megemlékezünk, kiket az Ur a tavalyi közgyűlés óta, szűkebb körünkben, ama fent lévő gyülekezetbe elhívott. Bár sok okunk van, hálát adni az Urnak, hogy összes hittérítőink és missziói tanítónőink életét kegyelmesen megóvta, nevezetesen Bangalúrban is, hol a pestis már évek óta meg nem szűnt s Koimbaturban, hol az ősszel hirtelen igen erősen fellépett. De egyik testvérünk fiatal nejét volt kénytelen eltemetni, idegen földben, s még halottas ágyánál sem állhatott; egy másik pedig egyetlen gyermekét vesztette el, mely még szüleinél volt Indiában, az anya örömét, ha az apát hivatása a távoiba szólította. Nehéz csapások, melyek a hittérítővel, kün a pogányságban, távol rokonaitól és barátaitól, kétszeresen éreztetik elhagyatottságát. Legyen közelükben a vigasztalás Istene! De nem hallgathatunk e helyen azon elköltözöttről sem,*) ki ugyan már 13 év előtt megvált a missziói munkától, előbb azonban 30 éven át tett e helyről az ünneplő gyülekezetnek jelentést, a vezetésére bízott szent ügy fejlődéséről. Sok nehéz harcot kellett ezen állásában megharcolnia s nem egy tövis megsebezte. Már első évi jelentésében tudatnia kellett, hogy a kasztkérdés megítéléséből támadt nézetkülönbség miatt 4 hittérítő kilépett misszióink kötelékéből, s még fájdalmasabban érintette, hogy 15 évvel később újabb 5 férfi fordított hátat a missziói munkának, és pedig részben olyanok, kik nagyon is közel álltak szívéhez mivel nem akarta velük együtt hitszegéssel s tévhittel vádolni, az (ket kiküldő lutheránus egyházakat. De az Ur eredményt is adott működéséhez. Amikor 1860-ban elfoglalta az igazgatóságot, misszióknak csak 9 állomása s 8 hittérítője volt, évi bevétele pedig 124,000 márkát tett. S midőn 30 év multán az utolsó missziói ünnepet ünnepelte e helyen, az évi bevétel először érte el a 300,000 márkát, 27 állomáson pedig 26 hittérítő működött s miként az állomások és hittérítők, ugy a gyülekezeti tagok száma is megháromszorosodott. De ő azért nem volt nagyra az elért szép eredménynel s reménységét nem építette sem erre, sem a misszió szolgálatában kapott sebekre, sem az őt nagyra becsüléssel és szeretettel környező nagyszámu barátaira. Hanem hogy kiben reménykedett, azt az ezen szószekről mondott utolsó szavai mutatják: „*Emánuel halad.* Ne keressünk tehát se jobbra se balra más segítőket, csak tekintsünk reá s biztosan elérjük a célt s számíthatunk áldására.“

Boldog, aki így gondolkodik. Adja Isten, hogy tetteinkben s különösen utolsó óránkban a mi lelkünket is áthassa az a boldogító, szent bizonyosság, hogy „*Emanuel halad!*“ Amen.

*) *Hardeland* Gyula, a Lipesei Misszió volt igazgatója, kinek halálát már a mult számban jelentettem.

Mazsár János

hittérítő-növendék betegágyán, a drezdai kórházban.

A Lipcsei Evang.-luth. missziói kollégium jelentése Mazsár János missziói növendék temetése ügyében.

Mély megilletődéssel vettem augusztus 19-én a drezdai diakonisszaház rektorának, *Molwitz* lelkész urnak jelentését, hogy *Mazsár* János missziónövendék, kit a mult évi egyetemes lelkészértekezleten oly szép reményekkel küldtünk ki a Lipcsei Misszió képezdéjébe, hosszú kinos szenvedés után meghalt. Néhány nappal utóbb a misszió kollégiumától is kimerítő jelentést kaptam szegény *Mazsár* betegségéről, haláláról s temetéséről, melyet azon általános érdeklődés miatt, mely hazai egyházunk ezen kedves missziói növendékével szemben megnyilvánult, *Mazsár*nak a betegágyon felvett arcképével együtt, egész terjedelmében közlök. A megható jelentés, mely egyuttal azt is mutatja, mily igaz szeretettel fogadja és gondozza a Lipcsei Misszió missziói növendékeit, hű fordításban így szól:

Mazsár János 1903 december 1-én lépett a lipcsei missziói intézetbe és kedvességével, őszinte, szívélyes módorával hamarosan megnyerte mindnyájunk szívét. Társai szerették, előljárói meg remélték, hogy benne egy tiszta lélekre találtak, kinek hűsége csak úgy sugárzott szemeiből és oly férfuvá válik, ki éppen alkalmas lesz arra, hogy a pogányoknak a szeretet evangéliumát hirdesse. Jövedele első napjától kezdve az ifju vasszorgalmat fejtett ki és teljes erővel arra törekedett, hogy tanulótársait utólrerje. Mert hiszen oly időben érkezett, midőn azonnali beiktatása a tanosztályba már nem volt lehetséges. Kitünt azután, hogy mindenekelőtt a német nyelvet kell tökéletesen elsajátítania és azért elhatároztuk, hogy az ifjut előbb *Tharandba* küldjük, *Gerstmayr* rektor iskolájába. Ez a férju, kit a kollégium jól ismer és egyik tagjával közeli baráti viszonyt tart fenn, a mi kedves Jánosunkat nagy örömmel tanítványai közé fogadta és mi megnyugodtunk abban, hogy itt legjobb kezekben van. Megtörtént tehát emberi számítással mindaz, a mi lehetőknek látszott. De Isten utai nem a mi utaink. Már egy hónap mulva mellhártyagyulladás jelentkezett ifju testvérünknel és az szükségessé tette, hogy 1904 március 4-én a drezdai diakonisszakórházba vigyék. Ezt is helyeselte a kollégium, mert a Lipcsei Misszió a drezdai diakonissza intézettel szívélyes szövetségben áll, hiszen annak két nővére Indiában szolgálatunkban működik. A kedves beteget ott minden lehető gondossággal és szeretettel elhalmozták. De a kórház lelkészén kívül az evang. keresztyén ifjusági egylet tagjai is gondját viselték. Ezen egylet titkára, von *Ziegler und Klypphausen* ur Jánost betegségében 40-szer meglátogatta, egyes ifjak követték titkárukat, úgy hogy a betegség ideje alatt áldott, szép viszony fejlődött a beteg és az egylet tagjai között. A vakációban

pedig tanárai és tanuló társai járultak betegágyához és mindnyájan a türelmes Lázár példáját látták. Sajnos, az állapot súlyosbodott és sok fájdalom után drága testvérünk aug. 17-én boldogan hazatért. Halottas ágya nem állt ugyan szülőföldjén. De az Isten gyermekeinek tulajdonos szerelme vette azt körül és igyekezett az otthon szereteteit pótolni.

A temetés aug. 20-án volt. Délután $\frac{1}{2}$ órakor néhányan tanuló társai közül és az evang. ker. ifj. egyesület küldöttsége Ziegler-Klypphausen ural az élén érkeztek a koporsóhoz. A missziói kollegium *dr. Siedel* missz.-felügyelő urat küldötte. A diakonisszaház kápolnájában először a diakonisszák kara zendített *Gerhardt* Pál szép énekére: „Vendég vagyok e földön és nincs itt nyugvásom.*)“ Azután *dr. Mollwitz*, a diakonissza-intézet igazgatója, maga végezte a gyász liturgiát.

Befejeztével a drága földi maradványokkal kivonultak a Szt.-Pál temetőbe. Kies darab föld az, melyben Jánosunk utolsó pihenőjét lelta. A temetőből gyönyörű kilátás nyílik az Elbe tágas völgye felé. A sir a diakonisszák sírhelyei mellett van. A midőn legördítették a koporsót felhangzott az ének: „Jézus én bizodalمام, örök életre vezérem.“ Azután *dr. Mollwitz* igazgató szólalt fel, és megható szavakkal ecsetelte, hogy miként szolgált Mazsár ha még nem is a külső, de legalább a belső misszióknak. Mert csendes, Istenben megnyugovó szenvedésével, gyermeked vidám kedélyével a kórház betegeinek, ápolóinak s barátainak egyaránt áldásul szolgált. Ha tehát nem is érte el a célt, melyet maga elé kitűzött és az emberek részére óhajtottak, úgy a mi Urunk Istenünk néki Ifjúságában mégis megadta azon kegyelmet, hogy azon körben, melyben élt, tündöklő világosság legyen. Ne kérjük azért tovább, hogy miért? Az Ur tervei más pályán haladnak, mint a mi gondolataink. És ha mi emberek úgy látjuk, hogy valaki elhunyt előtt tevékenykedett Isten országa terjesztéseért, úgy vissza kell fojtanunk kérdéseinket és alázattal, megadással azt kell mondanunk: „Uram, legyen meg a te akaratod?“

Erre *dr. Siedel* missz. felügyelő ragadta meg a szót, kiindulva a 39. zsoltár 13. verséből: „Vándorod és polgárod vagyok“ (Luther fordítása.) Megemlékezett előbb a drága elköltözöttnek vándorutjáról. Barátai imája és püspökei áldásával kísérve indult útnak, kivonult szülőföldjéből, barátai köréből s ezáltal teljesítette már az első részét a missziói parancsnak: „Elmenvén széles e világba . . .“ Azután a mi kedves Mazsárunk Lipcsébe érkezett. Itt sok ifju jó, s meggy, de nem mindnyájukról lehet mondani, hogy Isten vándorai. Kegyes ifju volt s azért az Ur megadta neki, hogy itt is hazára lelt, mert tanárai és barátai nagyon megszerették. De az Ur vándorát sebesen vezette, sebesebben mint sejtettük volna. Az ut már nem vezetett kifelé, hanem felfelé. A betegség hosszú ideje alatt kitünt, hogy a zsoltár másik igé is megnyilvánult nála: „Polgárod vagyok.“ Mert János otthonos volt az Ur gondolataiban és lelkét Isten akaratába ajánlta; mennél tovább

*) „Ich bin ein Gast auf Erden, Und hab' hier keinen Stand“ etc.

húzódott a megpróbáltatás ideje, mennél fájóbb volt földi léte, annál szorosabb lón szövetsége Istenével. Nemcsak megvolt mennyei polgárjoga, hanem érvényesítette is mindenütt, utolsó nyomorgatásában is. Most már hazahozta az Idvezitő. Nem vándor többé és idegen, hanem otthon van Isten angyalainál, az ég polgára. Bár idegen hantokban nyugszik teste és sirján meglátszik, hogy vándort föld be: de ez ne bántson. Hisz azt mondja a zsoltáros költő: „A föld az Uré és ami benne van.“ Az Isten gyermekei részére a föld mindenütt Isten földje. És majd megcselekszi az Úr, hogy e drága bizonyágtévő viszontlátja az övéit, ha majd ők is a világosság polgárai lesznek. Milyen megindító azonban az e drága sirnál, hogy ezen ifju testvér szeretett hazájának ujabban első személyi adománya volt a misszió javára. Vajha nem volna az utolsó is. Hiszen Urunk kifürkészhetetlen útja, hogy előbb a kereszt alatt von össze, mielőtt a diadalra vezet. A keskenyből a tágasba, a mélységből a magasságba vezérel, hogy magasztalhassuk nagy csodáit. Ezt tapasztalja majd e halálózással a drága magyar missziói közönség is: hiszen az nem csak a sirhoz, hanem az Urhoz is vezet. Ifju barátunk nem is halt meg anélkül, hogy eredmény támadna. Vajjon mi csoda? Az, hogy majd követői jelentkeznek, kik ugyanoly szent buzgósággal szólnak és cselekednek és kikre majd szintén ráillik az ige: „Vándorod és polgárod vagyok“. Szeretett Jánosunkat azonban nem akarjuk elfelejteni, hanem hálásak óhajtunk lenni azért, ami ifju éveiben ő nekünk volt. Nyugodjék békével, az örök világosság fényeskedjék neki!”

Azután *Ziegler-Klypphausen* ur két hatalmas koszorút helyezett el. Az egyiket magyar nemzeti színű szalagokkal a „budapesti ev. keresztény ifjusági egyesület“, küldte, a másikat a drezdai ev. ker. ifj. egyesület. Mazsár osztályának legidősebb növendéke, *Michel* missz. növendék a tanulóársak nevében megható szavak kíséretében palmaágat helyezett a sirra. Az ünnepet *dr. Siedel* imája és áldása fejezte be. Az Úr adta, az Úr vette, áldott legyen az Úr neve!”

A kereszténység Japánban.

Írta: **Richter Pál.**

Fordította: **Mesterházy Sándor.*)**

A f. é. márc. 31. nevezetes emléknap volt Japán történetében; — hogy a mostani háborus világban, megünnepelték-e mint ilyent, nem tudom; de méltó lett volna reá. Hiszen ez volt az 50. évfordulója a kanagawai szer-

*) A „*Die evangelischen Missionen*“ című lap f. évi 6. számából. Megrendelhető ezen cím alatt: K. Bertelsmann in Gütersloh. Előfizetési díja egy évre 3 márká = 3 K 60 f. Szebb, jobb és olcsóbb német missziói lap nincs ez idő szerint. Melegen ajánlom, *Szerk.*

zödésnek, vagy ha úgy tetszik „a modern Japán születésnapjának“. Ama szerződés melyet Perry amerikai tengernagy akkor, — 1854 március 31. — az ellenszegülő Japánnal kötött, ütötte az első rést azon az elzárkózottságon, melyben Japán addig, a nyugotnak népeivel való érintkezéstől távol tartotta magát. Erre más államok is szerződéseket raktak Japánra és mindig több engedményt csikartak ki tőle, míg végre magának is kinyitlak szemei és belátta, hogy eddigi elzárkózottsága oka kulturális elmaradottságának és hogy a nyugoti népektől temérdek sokat kell tanulnia, hogy azokat utólréhesse. Ezt belátva, szakított eddigi politikájával, s ezzel magát a megcsontosodott Kinától előnyösen megkülönböztetve, — tartózkodás nélkül a nyugoti kultura karjaiba veté magát. S hogy mily csudálatos haladást tett e tekintetben Japán az utolsó félszázadban, az eléggé ismeretes. Alkotmány, igazságügy, hadügy, oktatásügy, posta és vasut, kereskedelem és ipar, mind alapostól nyugati mintára lettek átalakítva.

Hogy ilyen átalakulás nem történhetett megrázkódtatás nélkül, az érthető. 1868-ban forradalom ütött ki, melyben az ókonzervatív-párt, képviselve *Daimios* herceg és *Szamurai* lovag által, megbuktatta a japán majordomusnak nevezhető Sogunt; hiszen ő kötötte az idegen országbeli bárbarokkal a szerződéseket s így „elárulta“ a hazát. A mikádó, aki évszázadokon át csak mint árnyék császár lakott Kioto városában ismét a császári hatalom teljes birtokába helyeztetett. De micsoda meglepő kimenetele lett a forradalomnak! Bár azzal a tervvel kezdődött, hogy a nyugoti műveltséget az országtól távol tartsa, mégis az ellenkező irányba fejlődött: az új császári kormány sem zárkózhatott el annak felismerése elől, hogy Japán jövője nem az elzárkózottságban áll, hanem éppen a megtámadott nyugati műveltség felvételétől függ. A reakciós elemek ugyan ez ellen is felkeltek és most a mikádó ellen lázadtak fel: Saigo, azon vezérek egyike, kik őt 1868-ban paizsra emelték, a dolgok ilyen váratlan fordulatánál ellene támadt; de leverett és a fejlődés a megkezdett irányban haladt tovább.

Japánnak megnyitását, mint ez várható is volt, csakhamar javára fordította az evangélikus misszió is; a szerződésileg megnyitlak kikötőkben haladéktalanul evangélikus hittérítők telepedtek le, kiket legelsőbben négy amerikai társulat küldött ki. Csakhogy mihamar tapasztalniok kellett, hogy a kikötők megnyitása még nem jelentette az országnak, az Evangélium előtt való megnyitását is; ez ellen Japán még minden képzelhető módon el volt torlaszolva. Az említett kereskedelmi szerződések megkötésénél a japánok végre hajlandók lettek minden kereskedelmi cikket bebocsátani, kivéve az ópiumot és — a kereszténységet. Tehát a kereszténységet a testet és lelket megrontó, megsemmisítő ópiummal egy fokra helyezték. Ennek megértése végett ismerni kell a jezsuita hittérítésnek Japánországra vonatkozó 16. és 17-ik századbeli történetét. 1549-ben Xaver Ferenc lépett, mint első jezsuita hittérítő az ország földjére; ő és követői rövid idő alatt csu-

dálatra méltó eredményt értek el; az általuk megtérítettek száma százazrekre emelkedett. De mint mindenütt, úgy itt sem tudták a jezsuiták elkerülni a vallásnak és a politikának összekeverését és a kormány elleni viszály szítását. Egy a császári trón ellen intézett támadásuk felfedeztetett, minek következtében kiutasították őket az országból s a kereszténységet tüzzel-vassal addig irtották, míg az sokévi véres üldöztetés után látszólag teljesen ki nem pusztult. Az óta a japánok a kereszténységet államveszélyesnek tartották és egy törvény a legsúlyosabb büntetés terhe alatt megtiltotta eme „gonosz szektára“ való áttérést.

Ezen tilalom a városokban és falvakban, piacokon és keresztutakon, minden hirdetési táblára ki volt szegezve, mint erről az evangélikus hittérítők, saját szemeikkel lépten-nyomon meggyőződhetek, Ilyen körülmények között érthető, hogy a nép a büntetéstől félve, távol tartotta magát tőlük s még nyelvmestereket is alig kaptak közöttük. Ha a nyelvmesterekkel folytatott beszélgetés közben a hittérítő vallási kérdésekre tért, sokszor megtörtént, hogy a japán ijedten torkához nyult, mintha a felakasztástól félne. Közvetlen hittérítői munkáról tehát, legalább egyelőre, szó sem lehetett. Azért a hittérítők ezen önkénytelen tétlenséget arra használták, hogy az ország nyelvét alaposan megismerjék, a japán népéletet és szokásokat tanulmányozzák és mindenek felett, hogy a nép bizalmát megnyerjék. E célból minden módon segítségére és szolgálatára voltak a népnek; kórházakat és poliklinikákat nyitottak, hol a betegeket orvosi segítségben részesítették, angol nyelvórákat adtak s az érdeklődőket más nyugoti tudományágakkal is megismertették. A kezdetben jelzett változás és a nyugoti műveltség bevonulása számos ifju japánban évről-évre fokozódó tudásvágyat ébresztett fel s a fáradtság, melyet a hittérítők ennek kielégítésére fordítottak, lassanként gazdagon meg lett jutalmazva. Mert azon ifjak, kik a hittérítők lábainál ültek, másrészt Japán virága, a jövő férfiai voltak, kik amidőn felnöve befolyásukat a közügyek vezetésében érvényesíteni kezdték, ez sok tekintetben a misszióügy javára történt. Azon szellem gyümölcset, melyet hittérítő tanítók oltottak beléjük, leginkább a kereszténység ellen hozott büntető törvények későbbi hatályon kívül helyezésében és a lelkiismereti szabadság és türelem meghonosításában láthatjuk. A japánországi evangélikus misszió ezen első időszakának, mely 1859-től 1873-ig tartott, számbeli eredménye eltűnő csekély. Az első japán, Ballagh yokohamai hittérítő nyelvmestere, 1862-ben keresztelkedett meg, de csak halálos ágyán, mikor emberi ellenségeskedés már nem árthatott neki. Két évvel későbbben Verbeck nagasaki-i hittérítőt érte az az öröm, hogy a nemes Wakasa Muratát és ennek testvérét Ajabet megkeresztelhetette. Az a megkapó történet, mely szerint Wakasa egy a vízből kihalászott Újtestamentum által lett a kereszténységre figyelmessé téve, eléggé ismeretes. Mások, akik csak a kereszténységhez való hajlandóság gyanujában állottak, hosszú bór-

tönnel bünhődtek érte. Sőt 1868-ban, már a Mikádó új kormánya alatt, egy elriasztó, rettenetes példát statuáltak: ugyanis Nagasaki közelében egy nagy falut fedeztek fel, melynek 300 lelket számláló lakossága, még mindig a régi katolikus hithez ragaszkodott. Ezeket mind kényszermunkára és száműzésre ítélték. Rövid idő alatt felelésben nyomorultan elpusztultak. Azért igen nagy esemény volt, midőn 1872 tavaszán kilenc japán diák, a már nevezett Ballagh yokohamai hittérítő tanítványa, meg merte magát kereszteltetni. Ezek képezték az első kised japán keresztény gyülekezetet, mely ma is Japánnak számra nézve legnagyobb gyülekezete.

A japánországi evangélikus hittérítés második időszaka 1873-tól 1889-ig terjed. Egy politikai esemény vezette be: a hetvenes évek elején a kormány Iwakura miniszter vezetése alatt egy bizottságot küldött Amerikába és Európába, a Japánra nézve némely tekintetben lealázó szerződések revideálása, megváltoztatása végett. Az utazás főcélját egyelőre ugyan nem érték el, de egy megbecsülhetlen gyümölcs mégis volt: a japánok komoly betekintést nyertek a nyugoti népek kulturális életébe; mindenütt szemükbe ötlött, hogy a nyugoti államok alapja a kereszténység, s hogy a kereszténység alapelvei által lettek nagygyá és hatalmassá. Ezen tapasztalat első hatása 1873-ban a kereszténységre vonatkozó ama büntető törvényeknek hallgatag eltávolítása volt. Hogy az ójapán pártot fel ne izgassák, azt mondták, hogy a törvény nincsen ugyan hatályon kívül helyezve; de nem szükséges többé közzétenni, úgy mint a gyilkosságra, rablásra stb. vonatkozó törvényeket sem teszik közzé. De tényleg nem hajtották többé végre, 3 év múlva pedig teljesen eltörölték. S a következő években beállott változás még sokkal alaposabb volt. A nyugot népeivel való mind gyakoribb érintkezés és fokozódó ismeretség folytán mind többen felismerték a kereszténység művelő- és nevelő-hatalmát és e miatt sok japáni óhajtotta és befogadta azt. Vagy még külsőbb okok tették ajánlatossá a kereszténység felvételét: például a japániak azon forró vágya, hogy hazájukat a többi kultur állam egyenjogúnak ismerje el. Ha például a kereszténységet államvallássá tennék? Megtagadhatnák-e még akkor is tőlük az egyenjogúságot? Ezért ajánlotta *Fukuzawa*, a „Jiji Simpo“ (Napi újdonságok) nagy befolyású kiadója, elsőrangú japán tudós és egy nagy nevelőintézet főnöke is a kereszténység felvételét, csupán politikai szempontból. Jellemző volt egyébiránt rá nézve, hogy ő maga teljesen elutasító állást foglalt el a kereszténységgel szemben, de gyermekeit, hasznossági okokból keresztény nevelésben részesítette.

Az időknek egy másik jele az volt, hogy a honi vallások: a sintoizmus és a buddhizmus elvesztették államvallási jellegüket; az állam beszüntette papjaik fizetését és követőikre hagyta a róluk való gondoskodást. Az Evangéliumot most nyíltan prédikálhatták anélkül, hogy az állam megakadályozni törekedett volna; legfőlebb egyes

félre eső helységekben gördített valamely ójapán érzelmű alsóbb hivatalnok akadályokat útjába.

A megváltozott viszonyok következtében a hittérítés ügye hatalmasan fellendült. Az első csekély számú hittérítőkhöz, tekintélyes segítő csapat csatlakozott; az első négy missziótársulatból csakhamar 20 lett, melyek mind részt akartak venni a munkában. Jelenlegi számuk 30-on felül emelkedett; ezek többnyire amerikaiak, de van köztük néhány angol és egy német társulat is (az evangélikus-protestáns hittérítő társulat). Az egész sziget-országot északtól délig hittérítő állomás-hálózat szőtte át, a melynek csomói mind szűkebbre húzódtak.

A keresztény templomok mindenfelé zsúfolva voltak; a nagy népgyűléseket, melyeken a keresztény hitigazságokat ismertették ezerek látogatták; a japánok nagy seregekben tódultak a keresztségi oktatósokra; mindenfelé nagy és kis gyülekezetek alakultak. Szóval a misszió ügye gyorszerre népszerű lett.

Nagy segítségére szolgált a hittérítőknak ezen dologteltjes időben az, hogy lassanként derék japán benszülött segédek léptek melléjük. Áldott és a japáni kereszténységre nézve nagyjelentőségű munkásságot fejtett ki Nisima József. Ez olthatatlan tudománysozomja miatt 1864-ben Japánból, — akkor még a régi, az idegenek iránt ellenséges Japánból — elmenekült, Amerikában 1866-ban megkeresztelkedett és azután a nyugoti theológiában kiképezte magát. Tíz év múlva visszatért hazájába, hol a viszonyokat a kereszténység javára változottaknak találta. Most tehát megvalósíthatta szive égő vágyát s rövid életét akadálytalanul hazája vallási ujjászületésének szentelhette. E végett egy keresztény tanintézetet, az ugynevezett dosisát állította fel, mely a különböző akadémiái fakultások létesítése által lassanként főiskolává, egyetemmé fejlődött. Az intézet hire csakhamar az egész országban elterjedt és még pogány vagy hitetlen körökből is jelentékeny pénzüsszegek érkeztek Nisimához, intézetének fenntartására.

A dosisa testvérintézetéül tekintendő a különféle preszbyteriánus missziók által alapított és fenntartott: „Theological Union School“. E kettőből, valamint más misszió egyesületek néhány kisebb theologiai szemináriumból, már több mint 300 benszülött lelkész került ki.

1883 ban hatalmas mozgalom indult meg a kereszténység terjedésére nézve, melynek kiinduló pontja az ez évben Oszaka városában tartott egyetemes missziói konferencia volt. Ezen értekezleten ritka egyértelműséggel vettek részt a különböző hittérítő egyesületek képviselői, s az egyetértés ezen emelő lelke új indítást és erőt adott nekik szent munkájukhoz. Igen, Oszakából a buzgóság lelke áradt ki, mely közel és távol csaknem valamennyi missziói központba elhatolt. Mindenfelé imaösszejöveleteket tartottak, melyekben a Szentlélek ajándékáért imádkoztak és sok helyről jelentették a hittérítők a Szentléleknek csudás kiáradását. Az eredmény az lett, hogy a következő években ezren meg ezren léptek be a keresztény egyház kebelébe; az oszakai

értekezlet alkalmával 1883-ban számolt 5000 gyülekezeti tag száma öt év múlva, vagyis ezen időszak végén 30.000-re emelkedett. Már arról álmodoztak, hogy Japán 25 év múlva keresztény ország lesz.

Azonban az 1890-ik évvel — és ez a japán hittérítés harmadik időszaka — hirtelen hanyatlás állott be. A dolgok bámulatossá talákozása: ugyanazon évben, melyben a japán alkotmány és benne a vallásszabadság közzététetett és ezzel a hittérítés utjából az utolsó akadály is elhárítatott, a kereszténység javára beállott dogályos mozgalmat egy időre apály váltotta fel. Mi magyarázza meg ezen feltűnő jelenséget? Ha az imént említett „ébredési időszakra“ gondolunk, tagadhatatlan, hogy amaz imaösszejövetelek és ébresztések bizonyos melegágyi tulajdonsággal bírtak és csinált virághoz hasonlítottak; a belőlük fejlődött gyümölcs nagyrészt nem bizonyult egészségesnek. Nem tartozik a ritkaságok közé, hogy a szellemi emelkedettség idejét a fáradságnak és kijózanodásnak napjai váltják fel. S e mellett még a kedvezőtlen körülmények egész sorozata vehető észre, melyek ezt a sajnálatos visszaesést előidéztek. Nem csodálható, ha a két régi államvallás, a sintoizmusz és buddhizmusz nem engedték át a vetélytársnak küzdelem nélkül a teret, hanem harcra készültek. Az érdekelt körök nagy erőfeszítést tettek, hogy e vallások holt formáiba új életet öntsenek; különösen a buddhizmusz fejtett ki élénk tevékenységet, melyben a misszió intézményeit és eszközeit felhasználta, illetve utánozta. Ettől a misszió utóvégre még nem lett volna oka félni, hiszen egy igazán életre való szellemi harc inkább csak javára lehetett volna. Veszedelemesebb volt ránézve az, hogy a sintoizmusz a hazafisággal szövetségbe lépett. Ez a japánoknál, köztudomás szerint, igen ki van fejlődve és az utolsó években éppen vak sovínizmuszá fajult, amely annál érzékenyebb és ingerlékenyebb, minél jobban érzik, hogy mily sokat köszönhetnek a nyugoti országoknak. A nemzeti hiúságot sérti, ha valaki valami idegent hágy magára erőszakolni, ami a japán sajátosságot befolyásolja. — És ezt nemcsak a kereszténység mint „külföldi vallás“ érzi. E szempontból most már érthető, hogy miért fosztotta meg a kormány néhány évvel ezelőtt a keresztény iskolákat, melyekben természetesen keresztény hittant is tanítanak, minden jogaiktól. Súlyos csapás, mi által a művelt japán ifjuság nagyrészt elvonatott a kereszténységtől.

De legveszedelmesebb ellensége a misszióknak a materializmusz és atheizmusz, minek Új-japán sajnos mind inkább átadja magát. A japán lélek ugyanis általában kevésbé érdeklődik az elvont dolgok és a vallásosság, mint inkább a tapasztalati és anyagi dolgok iránt. Azért a japánok úgy okoskodtak, hogy a nyugoti keresztény műveltség gyümölcsseit, a gyökér, t. i. a keresztény vallás nélkül is élvezhetik, mi által a kereszténység előbbi értékét elvesztette előttük. Helyébe a nyugotnak különféle bölcsészeti iránya, névszerint a skeptizmusz, a materializmusz és darvinizmusz lépett, mi inkább megfelel izlésüknek. Különösen a művelt osztály, mely pedig azelőtt az áttérőknek jelen-

tékeny kontingensét szolgáltató, újabbidőben mind távolabb tartja magát a kereszténységtől.

Mind e körülmények a kereszténységnek a második időszakban megindult reményteljes fejlődését nagyban meglassították, megállították sőt visszavetették. Aztán a kínai-japán háború is, mely a japánok öntudatát annyira emelte s a politikai ügyeket annyira előtérbe tolta, az Evangéliumra minden lehetett, csak előnyös nem. De azért az így beállott válságnak üdvös hatása is volt. Ha ugyanis a nyolcvanas években megindult tömeges betérés tovább tartott volna, úgy ez komolyan veszélyeztette volna az egyház belső erejét, míg a csendesebb idő alkalmat nyújt a nyugodtabb építő munkára. Tisztátalan elemek, melyek vagy világi érdekből, vagy az ébredési idő fellobbanó benyomása alatt léptek be az egyházba, most kiválnak. Aki ézentul jön, az nem külső érdekből jön, hanem a kereszténységért magáért. Különbösen úgy tetszik, hogy a misszió már átlépte ama veszedelmes időszak tetőpontját; bár lassan, de fokozatosan ismét növekszik a kereszténynek száma. Nem lehetetlen, hogy a kereszténység hajója Japánban, annyi hirtelen változás után, végre csendesen, egyenletesen folydogáló vizekre jutott.

Vessünk most egy pillantást a kereszténység mai állapotára Japánban. A keresztények összes száma 130.000 felé jár, melyből körülbelül 50.000 az evangélikus, ennél valamivel több a római katolikus és ennek mintegy a fele a görög-katolikus misszióra jut. Az evangélikusok, mint már említettük, mintegy 30 missziói társasághoz tartoznak; de az összetartozásra és az egységre való erős törekvés érvényesül közöttük. Bizonyos nagy főcsoportok már is képződtek. A kongregationalista gyülekezetek a „Kumiai Kjo Kwai-“já szervezkedtek; a presbyteriánus missziók gyülekezetei „Krisztus egyháza Japánban“ (Ischi Kirisuto Kjo Kwai) és az anglikán missziók gyülekezetei „Szent Egyház Japánban“ (Nippon sei Kjo Kwai) címen egyesültek. Egy egyöntetű nemzeti egyház megvalósításának célja még elérésre vár. Jellemző, hogy az evangélikus misszióhoz tartozók — eltérőleg a katolikustól — nagyjából a műveltek köréből kerülnek ki; Japán 46 millió lakosához viszonyítva, a magas rangban levő evangélikus férfiak a lakosság tekintélyes százalékát képezik; már több miniszter, a legfelsőbb törvényszéknek két tagja, a 300 országgyűlési képviselő közül 14, közöttük a nem régen elhalt képviselőházi elnök: Kataoka Kenkitsi, sok katonatiszt, néhány hírlapíró az evang. egyház híve volt. „E férfiak kimagasló szerepe — Green tokiói hittérítő ítélete szerint — nem írható a véletlen javára. Ők a japán nép életére nagy befolyást gyakoroltak. S azért vannak ama magas állásokban, mert azokra magokat minden előítélet dacára érdemesekké tették és honfitársaik bizalmát megnyerték. A befolyás, melyet engedtek nekik, meghódolás azon vallás előtt, mely őket azzá tette, a mik.“

A mi a japán gyülekezetek belső minőségét illeti, úgy arról sok jót de kedvezőtlen is lehet mondani; mindkettő többé kevésbé a nemzeti jellegből származik. A japán keresztények sem tagadhatják meg a népükben élő, sokszor igen erős öntudatot, mi némelyeknél elbizakodottsággá fajul, úgy hogy már most szeretnék magokat a hittérítőktől mint immár feleslegessé vált tanító-mestereiktől emancipálni. Sőt létezik egy csoport, mely még a Biblia tekintélye előtt sem akar feltétlenül meghajolni, hanem feljogosítva érzi magát arra, hogy a kereszténységet a semita sajátosságok kihagyásával „japánizálja“, vagyis saját izlése szerint idomítsa. Másrészt azonban csak örülhetünk az önállóságra való ezen élénk törekvésnek, mi talán egy missziói mezőn sem történik oly határozottan, mint az ifju japán keresztényeknél. Minden erejüket megfeszítik, hogy egyházuk fenntartási költségeit maguk viseljék, élénk érdeklődéssel veszik kezükbe egyházuk ügyeinek intézését, sőt itt-ott már maguk is megkezdték a hittérítési munkát, így Kinában, Kóréában és Formosában. Mindez a létező benső életnek örvendetes jele és szép reménységre jogosít az Evangéliumnak Japánban való jövőjét illetőleg. A japáni evangélikus gyülekezetek nagy feladatot hivatvák saját hazájukon teljesíteni. Japán most a forrás, az erjedés állapotában van: két angyal, egy jó és egy gonosz, a keresztény hit angyala és az — istentagadás — gonosz szelleme küzdenek birtoklásaért. Komoly és hosszú harc! Vajha az evangélikus keresztények belsőleg mind-inkább megerősödnének ezen harcban, hogy a hitetlenek méltó ellenfélre lelnének bennök! Akkor „a felkelő nap országának“ végre mégis felkelne „az igazság napja“.

A Lipcsei Misszió közgyűlése.

A *Lipcsei Misszió* mint minden évben, úgy ezidén is a pünkösdre következő szerdán és csütörtökön, vagyis május 25. és 26-án tartotta meg évi rendes közgyűlését. Az utolsó egyleti évben komor felhők borították el ezen misszió egét. Indiában komoly válság tört ki a hittérítők között, mivel az ifjabbak nem akarták magukat alávetni az idősebbek vezetésének. Ezért egy misszionáriust (Staden) el kellett bocsátani, három pedig (Schad, Schöner és Klotsche) önként kilépett az egylet szolgálatából. Azonkívül az évi számadás is tekintélyes hiánnyal zárult. Emiatt a misszió barátai a szokottnál is nagyobb számban jöttek össze, hogy szeretettel tanácskozzanak a bajok megszüntetésén s utat keressenek, mely az egyletet a súlyos anyagi helyzetből kivezetné.

A közgyűlést a Szt.-Miklóstemplomban (Sct. Nikolai Kirche) tartott *misszióünnep* előzte meg, melyen *Paul* lorenzkirch-i lelkész prédikált, *Schwartz* missziói igazgató pedig megszokott gondossággal összeállított szép évi jelentését olvasta fel. Mindkettőt más helyen egész terjedelmében közlöm. Az évi jelentés után *dr. Walther* rostocki theol. tanár felszentelte *Oldewage* hittérítőt s a 100. zsoltár, 2. verse felett remek kiküldetési beszédet intézett hozzá. Az offertorium 724 márka volt.

Este missziói népgyűlés volt a központi színház nagy ünnepi termében, melyen *dr. Hölscher* lipcsei lelkész tartott előadást indiai utazásáról s élénk szinekkel ecsetelte egyrészt a pogányok, különösen pedig a páriák vallási s erkölcsi szegénységét, másrészt pedig azon maradandó mély hatást, melyet néhány benszülött lelkész gyakorolt reá mély bibliaismeretével és szent életével. Szünet alatt gyűjtés volt a páriagyülekezetekben való kápolnaépítésre, mi 980 m 90 pf.-et eredményezett. A gyűjtés után *Althaus* misszióesperes szólott a kilimandsárói misszió kezdetéről s akadályairól. Kiválóan érdekes volt beszédének azon része, mely a dzsagga nyelv megtanulásának nehézségére s Isten igéjének gyakran csodás hatására vonatkozott. *Oldewage* új hittérítő bucsúszavai után imádsággal s énekkel véget ért a nagyon látogatott népgyűlés.

A tulajdonképeni *közgyűlés* 25-én délután 4-től 7-ig s 26-án délelőtt 8-tól $\frac{3}{4}$ 2-ig s este 6-tól $\frac{1}{2}$ 11-ig tartott. A közgyűlés mindenekelőtt a neuendettelsai és drezdai diakonissza-anyakázak rektorait szavazati joggal ruházta fel, mivel ezen diakonisszaanyakázak nővéreket bocsátanak a misszió rendelkezésére. Aztán *dr. Lohoff* altenburgi generális szuperintendes jelentést tett az 1902. évi számadásról, mire a kollegiumnak megadták a felmentvényt. Az 1903. évi számadás s az 1904-i előirányzat tárgyalásánál elhatározták, hogy a 127,000 márka *hiány* törlesztése végett külön felhívásban *rendkívüli adakozásra* hívják fel a misszió barátait.

A *keletafrikai misszióügyek* megbeszélésénél felmerült a kérdés, nem kellene-e a *wakamba-missziót*, hol eddig a hittérítők sokévi buzgó munkája dacára semmi eredmény sem mutatkozik beszüntetni? A közgyűlés egyhangú ítélete az volt, hogy a munka folytatandó, mivel az Ur végre majd meghallgatja gyermekei imáját s megnyitja ezen megátalkodott nép szívébe is az Evangélium részére a kaput.

Ezután az *indiai misszió* ügyeit tárgyalták, miről ugy a misszióigazgató, mint *dr. Hölscher* kimerítő jelentést tettek. A közgyűlés kívánására *Gehring* hittérítő is résztvett a tárgyaláson s a múlt évi indiai krízis okait s kimenetelét ismertette, miközben kiemelte, hogy a kiküldött visitátor eljárása a körülményeknek teljesen megfelelt. A tárgyalás folyamán egyértelműséggel hangoztatták, hogy ezentul csak olyan, lelkileg kifejlett hittérítők küldendők ki, kikről feltehető, hogy magas hivatásuk iránti szent lelkesedéssel s egymással szemben békés alázattal, hiven teljesítik hivatásukat, noha természetes, hogy a missziókollegium tagjai nem vizsgálhatják a szíveket s nem láthatják

teljes határozottsággal előre, valjon egy fiatal hittérítő, kün a távoli missziómezőn, teljesen megfelel-e majd a belé helyezett várakozásnak. Egyhangulag a következő resolútiót fogadták el: „A közgyűlés azon meggyőződésben veszi tudomásul az indiai krízisről beterjesztett jelentést, hogy a hazai misszióvezetőség, teljes igyekezettel azon lesz, hogy a felismert bajokat, nevezetesen a valódi lelki életben nyilvánult hiányokat, amennyiben hatalmában áll, megszüntesse; egyuttal azonban az összes missziómunkásoknak is szívére köti, hogy bizalommal viseltesenek a misszió vezetősége iránt.“

Végül a *bajor központi misszió-egylet* két indítványát tárgyalták. Az első az 1902. évi tanul zsinat ajánlatára engedélyezett *kerületi missziókonferenciákra* vonatkozott. A kollégium ugyanis az egyes indiai kerületekben egymáshoz közelebb lakó hittérítőknek, szűkebbkörű konferenciák tartása végett, a missziói pénztár tehére, utiköltséget engedélyezett, de megkívánta, hogy a tárgyalási jegyzőkönyvet küldjék be, hogy a konferencia napját a tanul missziótanácscsal egyetértőleg állapítsák meg, hogy az magát rajta képviseltethesse s hogy határozatok hozatalától tartozkodjanak, mivel ezzel a zsinat ügykörébe avatkoznának. Bajor részről ezen követelésekben a hittérítők szabadságának kórlatozását látták s azért azok visszavonását kívánták. A misszióigazgató ezzel szemben kifejtette, hogy nem kimerítő jegyzőkönyvet, hanem a főtárgyokról való jelentést kívánnak, ami egy hivatalos konferenciával szemben nagyon is indokolt követelés. A szomszédos hittérítők egyébként, ha szükségét érzik s idejük engedi, *szabadon* is összejöhetnek, amint ilyen privát-értekezletek gyakran előfordultak; de pártoskodást és békétlenséget szító agitatórius konferenciákkal már többször igen szomorú tapasztalatokat tettek, s ilyenek tartását a missziói pénztár nem segíeyezheti. Ezen felvilágosítás után a bajor küldöttek a következő nyilatkozatot tették: „Miután megállapított, hogy a kollégium a hittérítők szabad konferenciáit nem akadályozza, a bajor képviselők azon feltevéssel visszavonják indítványukat, hogy a hittérítők ezen szabadsággal nem fognak visszaélni.“

A *másik* bajor indítvány egy olyan „*legfelsőbb fórum*“ létesítését célozta, mely a közgyűlés hat és a missziókollégium három tagjából állna, s mely fórum a hittérítőknek a kollégium határozata vagy fegyelmi ítélete ellen hozzá megfellebbezett ügyeiben véglegesen határozna. Az indítvány indokolásánál *Seiler* lelkész és *Michal* kormánytanácsos kifejtették, hogy azt nem azért terjesztik elő, mintha a javasolt legfelsőbb fórum a Staden hittérítő ellen tavaly vezetett fegyelmi eljárásban talán máskép ítelt volna, mint a missziókollégium. De egy ilyen fórum létesítése minden esetre fokozná a hittérítők azon bizodalját, hogy minden képzelhető jogvédelemben részesülnek. Ha az indítványt most el is vetnék, az alapjául szolgáló igazolt elv idővel mégis érvényesülni fog. A misszióigazgató a kollégium nevében az indítvány elejtését javasolta. Ezen kérdést már a brémai kontinentális

misszió konferencia is tárgyalta, melyen az európai szárazföldön létező összes evangélikus misszióegyesületek képviseltetik magukat, s egyhangúlag kivihetetlennek jelezte. Bár mennyire szeretné is a missziókollégium, ha megszabadulhatna azon nehéz felelősségtől, melyet mindannyiszor magára vállal, valahányszor a misszió érdekében egy hittérítőt el kell a szolgálatból bocsátani, úgy mégis csak azok ismerik a személyeket és ügyeket annyira, hogy tárgyilagos és igazságos ítéletet hozhatnak, kik a misszió ügyeit állandóan vezetik. Az akták pusztá előterjesztése s átvizsgálása még nem képesít annak megítélésére, hogy minő hatást eredményezne egy így vagy másként szóló határozat. Miután dr. *Althaus* tanár, *Soltau* konzistoriumi tanácsos, *Hogner* a svéd egyházi misszió képviselője, *Horn* licenciátus, gróf *Vitzthum*, *Götz* kormánytanácsos és *Frobösz* egyháztanácsos is elleneztek a bajor indítványt, 8 szavazattal valamennyi ellen napirendre tértek felette.

Dr. *Bard* swerini titkos főegyháztanácsos és kollégiumi elnök meleg szavakkal megköszönte a résztvevők élénk érdeklődését, melylyel az oly fontos és részben kényes kérdéseket tárgyalták, mire dr. *Braune* rudolstadt generális-szuperintendens buzgó imádságával véget ért a közgyűlés.

Adja az Ég, hogy az elmúlt megpróbáltatásokban oly gazdag esztendőre, ismét a teljes egyetértés és megfelelő siker napja ragyogjon Lipcsei Missziónk égén!

Hazai missziói hírek.

— **Adakozás a Lipcsei Misszióra.** A folyó év első negyedéről a következő összegeket nyugtázták hazánkból az „Evang. Luth. Missionsblatt“ 9. számában: *Ágfalva* a Külmisszió gyűjtése általános missz. célokra 44 K 52 f, egy missziói növendéknek 27 K 24 f, *Batizfalva* 13 K 58 f, *Bikal* Laub H. adománya 11 K 30 f, *Budapest* német gyülekezet 15 K 50 f, *Eszék* 7 K 66 f, *Igló* 30 K 63 f, *Liptó-Rózsashegy* 10 K, *Mezőberény* Stölzner M. adománya 10 K 60 f, *Modor* „Stras na Sione“ gyűjtése 127 K 22 f, *Felső-Lövő* Stettner Gy. esperes gyűjtése néhány esperességbeli gyülekezetből 50 K 32 f, *Pozsony* a Meishoffer-féle alaptól 25 K, *összesen* 373 K 60 f. A második évnegyedről pedig ugyanazon lap 16. száma ezen összegeket nyugtatja: *Ágfalva* a Külmisszió gyűjtése 294 K 04 f, (miből 101 K 38 f egy missz. növendék részére), *Felső-Lövő* 40 K, *Pozsony* Schmidt lelk. gyűjtése 305 K 66 f, (közte 12 K egy missz. növendék részére), *összesen* 639 K 70 f. Az első félévben tehát **1013 K 30 f** folyt be hazai egyházunkból a lipcsei missziói pénztárba.

— **Mazsár János missziónövendék**, ki iránt a rokonszenv egyházunk misszióbarátai körében oly általánosan megnyilatkozott, mint azt más helyen kimerítően jelentem, hosszas kínos betegség után Drezdában meghalt. Az ország minden részéből egyre érkeztek kegyes adományok neveltetési költségeinek fedezésére. Midőn ezekért még e helyen is hálás köszönetet mondok, egyuttal jelentem, hogy az e címen

beérkezett adományok utolsó részletét betegápolási s temetési költségeinek fedezésére fordítottam. Remélem, hogy a kegyes adakozók helyeslik ezen intézkedésemet. Többet most már ugy sem tehetünk szegény jó fiúért, ki a tapasztalt szeretetért oly hálás volt s kit az Ur annyira szeretett, hogy már oly fiatalon, földi életcélja elérése előtt, magához szólította. Legyen emlékezeteké áldott közöttünk, kik ismertük, példája pedig vonzó egyházunk azon kegyes ifjaira, kik szintén szolgálni akarják az Urat . . .

— **A dunántuli lelkészegylet** f. évi július 19-én Pápán tartott közgyűlésén ismét behatóbban foglalkozott a külmisszió ügyével. Először az ötödik elnöki kérdőpont tárgyalásánál került reá a sor, mely így hangzik: „Kinek szól Krisztusnak ezen utasítása: „Azért elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében?“ (Máté 28., 19.) Ezen kérdőpontot különösen a lelkes vendvidéki lelkészi kör tárgyalta kimerítően, melynek a kerül. lelkészértekezleten idézett jegyzőkönyvéből kiemelem a következőket: „Ezen Jézusi parancs két dologra hívja fel figyelmünket, amint a „minden népek“ alatt egyrészt a velünk *együtt* élő hiveket, másrészt pedig a tőlünk *távol* élő, lelki setétségben tévelygő pogányokat értjük. Jézusnak eme felhívása tehát egyrészt a *belmissziói*, másrészt pedig a *külmissziói* tevékenységre int . . . A külmissziói kötelesség ez: Aki hivatást érez magában a pogányok közötti munkára, az menjen, a merre Isten lelke szólítja. Mi itthon maradottak pedig támogassuk őt teljes erőnkéből. Azért ismertesse meg a lelkész hiveivel erre nézve a krisztusi parancs fontosságát, azt a magasatos célt, melynek megvalósítására az a misszionárius életét szenteli. Ezzel kapcsolatban buzdítsa a hiveket e téren is az áldozatkész jótékonyság gyakorlására.“

— Aztán az általam betérjesztett „Külmissziói jelentés“ révén a következő határozatokat hozta a lelkészegylet: „A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi. Elnöklő püspök ur gyülekezeteinket a külmisszió szent ügyének meleg pártolására fel fogja hívni. A külmissziói célokra megszavazott évi 5 K ezidén Mazsár János neveltetésére fordítatik. A missziói egylet alapítására vonatkozó törekvést helyeseljük és felkérjük az elbádot, hogy részletes javaslatot terjesszen a közgyűlés elé, melyből kitűnik, hogy miként és mily mértékben járuljunk az egyesület létesítéséhez. Végül a közgyűlés a „Külmisszió“ című lap pártolását, tömegesebb előfizetés és e téren való munkálkodás által a tagtársak figyelmébe melegen ajánlja.“

— Az „**Evangélikus Családilap**“ f. évi 9. számában annak megemlítése után, hogy hazai egyházunk 1903-ban 2482 K 31 fillérrel segélyezte a Lipcsei Missziót, ezt a szellemes (?) megjegyzést olvassuk: „Érdekes volna megtudnunk, hogy hány hazai misszióegyház kapott segélyt és hányat utasítottak el kérelmével. Tudunk esetet, hogy tekintélyes anyaegyház még a saját főkegyházát sem tudja kellően támogatni. *Első a kenyér, aztán a kalács!*“ Csodálom, hogy egy evangélikus lap szerkesztője így írhat. Mert bármilyen szomorú is az, hogy tényleg vannak holt gyülekezeteink, melyek az önmagukkal s szórványukkal való legelemibb kötelességüket sem teljesítik, ebből csak nem következik az, hogy a buzgó gyülekezetek se teljesítsék az Úr misszió-parancsát? Ellenkezőleg, legyünk rajta, hogy mindegyik gyülekezetünk áldozzon buzgón a külmisszió céljaira s meglátjuk, hogy a belmisszió ügye is fellendül nyomában. Kell rá példa? Ott van Felső-Lövő, hol 1903-ban 267 kor. 26 fillért adtak a hivek a külmisszióra, de ugyanez a gyülekezet 391 koronával segélyezte a gyámintézetet s ezáltal, ha ugy tetszik, a „hazai misszió-egyházakat.“ Vagy Pinkafő, mely gyüle-

kezet 154 kor. 54 fillért áldozott tavaly a külmisszióra s 271 koronát a gyámintézetre. S úgy ezek, mint általában a hittérítés szent ügyét pártoló gyülekezetek, az áldott gyámintézeten kívül, minden más belmissziói vállalatot is szívesen pártolnak. Tessék azért odahatni, hogy ama „tekintélyes anyaegyházak“ is segíeyezék a külmissziót, mely esetben aztán támogatni fogják saját fiókegyházukat is s megengedni, hogy a hívő egyházak s egyháztagok ne csak kenyeret, de kalácsot is osszanak a szegényeknek. A misszió a *hit* gyümölcse s csak ott nem értik meg, ahol hiányzik a hit. De ott aztán semmiféle egyházi ügyet sem pártolnak, sem az egyesek, sem a („tekintélyes“) gyülekezetek. Ezen fordul meg a kérdés. Szivleljük ezt meg s eszerint írjunk, eszerint cselekedjünk!

— A „**Cirkevné Listy**“ tótnyelvű egyházi lap mult évi 12. számában ezt a szerkesztői üzenetet olvasom: „Mikor a mi tót egyházunk itthon nem kaphat képlánokat és Ausztriában lelkészeket, mert nincs elég, nem örülhetünk azon, hogy körünkben egy elme gyümölcsöző misszionáriusnak a pogányok közé. Nem találunk tehát okot arról dicséneket közzölni.“ Eltekintve attól, hogy bold. Mazsár, akire ezen üzenet kétségen kívül vonatkozik, kellő előkészület híján, egyáltalán nem lehetett volna lelkész sem itthon, sem Amerikában, nem értjük nevezett lap elítélő nyilatkozatát azért, hogy valaki misszionáriusnak megy hiveink közül. Hiszen a Cirkevné Listy szerkesztője adományokat gyűjt olvasói körében a misszióra s az általa szerkesztett „Tranoscus“-naptárban majdnem minden évben szép cikkek jelennek meg a Lipcsei Misszió munkásságáról. Azért a szerkesztőt úgy ismertem eddig, mint a misszióügy lelkes barátját, ki olvasói között is lelkesedést, szeretetet igyekszik kelteni a misszió iránt. Honnan egyszerre ez a változás? . . . Feltűnt az is, hogy az 1903. év folyamán nála begyűlt 203 K 61 f missziói adományt, három részre osztva, 80 koronát a lipcsei, 60 koronát a hermannsburgi s 61 korona 61 fillért a neuendettelsau misszióra küldött, holott előbb az egész gyűjtést a Lipcsei Misszió segíeyezésére fordította. Kár erőinknek ezen szétforgacsolása, miáltal egyik egyesületen sem segítünk sokat, holott közös erővel legalább egy egyesületen lendíthetnénk egy kicsit. Nem lehetne-e a misszió terén, egyházi alapon, mindnyájunknak egyetértőleg együtt működnünk? . . .

— A **vasi felső egyházmegye** ez idén is szép bizonytságot tett a gyülekezeteiben élő nagy missziószeretetről. A *Lipcsei Misszió* részére adakoztak: Kőszeg 18 K 60 f, Németszidány 7 K 62 f, Felső-Lövő 40 K, Rohonc offert. 16 K 97 f, isk. gyűjtés 3 K 20 f, Városhodász isk. gyűjtés 2 K 22 f, Pinkatő 116 K 77 f, összesen 205 K 38 f. A *bázeli misszióegyletnek* küldtek: Alhó 5 K 31 f, Borostyánkő 2 K 50 f, Eörsziget 1 K 40 f, Felső-Lövő 120 K, Körtvélyes 15 K 61 f, összesen 144 K 82 f. A *brémai missziótársaság* javára adott *Felső-Lövő* 60 koronát. A rendeltetési hely megnevezése nélkül áldozott Alsó-Lövő 17 K 24 f. Vágod 3 K 30 f, összesen 20 K 54 f. Az egész esperesség missziói áldozata tehát ezidén 430 K 74 f. Ha aránylag valamennyi esperességünk ilyen szépen áldozna s az egész összeg mindenünnen a tervezett „Magyarhoni ágost. h. evang. misszióegyesület“ pénztárába folynék, úgy az csakhamar tágabbbkörü tevékenységet fejthetne ki.

— A **magyarhoni ágost. h. evang. misszióegyesülethez** már többen jelentették csatlakozásukat s beleegyeztek, hogy nevükben is tegyek közzé taggyűjtés végett egy *felhívást*. Ettől azonban egyelőre még elállottam. Ma csak azon alapelveket közlöm, melyek értelmében az egylet felépítését tervezem s kérem az ügy összes barátait, tudásák velem esetleges észrevételeiket s kívánságaikat. A jövő számban

közzé teszem aztán az ezen észrevételek figyelembe vételével készített alapszabályokat s csak azok közlése után bocsátom ki a már mostanra tervezett felhívást. Azért így, hogy időnk legyen jól meggondolni s alaposan előkészíteni az ügyet. De mindenki, aki az egylet tagja óhajt lenni, már most is jelentkezhetik nálam, hogy azon *lelki közösség*, mely egy missziói egylet alakításánál s vezetésénél a fődolog, levélbeli s személyes érintkezés által, minél bensőbbé legyen közöttünk.

— **Franzfeld** torontálmegyei gyülekezetünkben *Bohus* Károly lelkész, a mult tél folyamán tartott bibliai órákban ismét 33 kor. offeratoriumot gyűjtött a lipcsei pogány misszióintézet részére, mit ezen szép sorok kíséretében küldött hozzám: „Legyen e csekély adomány is az Ur áldása. Remélem, hogy idővel Isten segítségével bővebben fog ez az adomány is folyni, mert hiveink már érdeklődnek a misszió iránt.“ Bárcsak elmondhatnók ezt hazai egyházunk összes gyülekezeteiről s hiveiről.

— **A somogyi egyházmegye** pénztárosa *Hütter* Lajos nagykanizsai lelkész 34 kor. 69 f. misszióadományt küldött hozzám, mely összeghez a következő esperességbeli gyülekezetek járultak: *Surd* 5 kor., *Szeptenek* 2 kor. 12 f., *Nagykanizsa* 7 kor. 37 f., *Nemes-Patró* 10 kor. 59 f., *Antunovác* 3 kor 66 f., *Iharos-Berény* 3 kor. 80 f., *Gyékényes* 2 kor. 15 f. S a legdicséretesebb, hogy mindegyik adomány *missziói istentisztelet* alkalmával szedett offertórium.

— **A vasi közép egyházmegyéből** *Kiss* János szombathelyi lelkész, esp. pénztárostól vettem 23 kor. 32 fillért, melyhez a következő gyülekezetek járultak missziói istentiszteleteik alkalmával hozott áldozatokkal: *Battyánd* 7 kor., *Nemescsó* 2 kor. 60 f., *Péterhegy* 1 kor. 50 f., *Répcelak* 2 kor. 22 f., *Szombathely* 2 kor., *Tótkeresztúr* 8 kor.

— **A gyámintézet** is áldoz helyenként a hittérítés ügyének előmozdítására. Így a veszprémi esp. gyámintézet 5 kor., a tolna-baranya-somogyi 12 kor. 58 f., a vasi közép esperesség gyámintézete pedig 8 kor. 47 fillért adott a szent célra, mely összegeket *Kiss* János, a dunántúli kerületi gyámintézet pénztárosa, szintén közvetítéssel juttatta a Lipcsei Misszió pénztárába.

— **A bibliaünnep** a „Brit- és külföldi biblia-társulat“ 100 éves jubileuma alkalmából, a mult évi egyetemes gyűlés jegyzőkönyvének 8. pontja értelmében, f. évi március 6-án hazai egyházunkban is egyetemesen megünnepeltetett. A *dunántúli* egyházkerületből már az offeratorium eredményét is közölhetem. Az egyes egyházmegyék a következő összegeket áldozták: *soproni felső* 154 kor. 11 f., *soproni alsó* 117 kor. 81 f., *vasi felső* 468 kor. 92 f., *vasi közép* 192 kor. 21 f., *kemenesaljai* 119 kor. 70 f., *veszprémi* 177 kor. 67 f., *győri* 247 kor. 45 f., *zalai* 26 kor. 74 f., *somogyi* 113 kor. 49 f., *tolna-baranya somogyi* 180 kor. 96 f., egyéb adományok 31 kor. 69 f., *összesen 1830 kor. 75 f.* A gyülekezetek közül a legnagyobb összeget 153 kor. 76 fillért a vasi felső esperességben lévő *Körtvélyes* áldozta. A többi kerületből, ha megtudom, szintén közlöm az adatokat.

— **Igló** is azon gyülekezetek közé tartozik, melyek rendszeresen pártolják a hittérítés ügyét. Az ottani lelkész, dr. *Walsér* Gyula nem elégszik meg azzal, hogy évről-évre offertóriumos missziói istentiszteletet tart, hanem azonkívül egy missziói perzsely körülhordozásával házankénti gyűjtést is rendez gyülekezetében. Ez idén az offertorium 7 kor. 11 f., a házi gyűjtés 25 kor 55 f. volt, mely egész összeg: 30 kor. 66 f. a Lipcsei Misszió segélyezésére fordított.

— **Iharos-Berény** somogy megyei gyülekezet is híven kiveszi részét a hittérítési ügy pártolásából. Erre nézve *Borbély* Gyula ottani lelkésztől a következő értesítést vettem: „Hogy Somogyról a Külmissziót illetőleg nincs kellő tájékozásod, az részben a mi hibánk, mivel direkte jelentést nem teszünk; de hogy csendben mi is működünk és buzgólkodunk a szent ügyért, az el nem vitatható. Ugy tudom, hogy többi gyülekezeztink is tartanak és pedig eredményel offertóriumot a külmisszió céljaira, lelkészi értekezletünk határozata értelmében. E határozathoz híven az utóbbi évek minden vizkereszt ünnepeén én is tartottam missziói alkalmi beszéddel egybekötve offertóriumot. Eredménye: 1901-ben 2 kor., 1902-ben 3 kor. 74 f., 1903-ban 3 kor., 1904-ben 3 kor. 80 f. — Vallásos esték tartása is divatban lévén nálunk, igen élénk érdeklődés mellett tartottam felolvasást Mazsár János magyar missziói növendékről, amely alkalommal — nem lévén elkészülve a hallgatóság a gyűjtésre — csak 87 fillér gyűlt össze nevezett növendék tanítási költségeire. Ivet bocsátottam ki tehát e célból, minek eredménye 5 kor. 76 fillér.* Örömmel közlöm e tudósítást. Hátha a szép példa másfelé is követésre talál.

— **Nyugtázás.** 1904. április 1-től szeptember 31-ig a következő adományok érkeztek hozzám: a) *általános missziói cétokra* Bonyhád offert. Graf J. lelk. által 12 kor. 06 f., Franzfeld, bibliaórák offert. Bohus K. lk. által 33 kor., Dorn Károly Bonyhád 10 kor., Csöngé offert. Varga Gy. esp. által 3 kor. 51 f., Madár R. lk. Sand 1 kor. 02 f., Urban A. lk. Hanusfalu 1 kor., Hajdu J. lk. Zsegnye 1 kor., dr. Schreiner K. ügyvéd Sopron 2 kor., Gyurátz F. püspök Pápa 1 kor., Kasper J. lk. Lajos-Komárom 1 kor., Povázsay E. lk. Kraszkó 1 kor., Jurkovic V. lk. Modor 50 f., Kracher Gy. lk. Apáti 1 kor., Kotsch M. lk. Pusztavám 2 kor., Genersich T. lk. Kismányok 1 kor., Nagyszöllős offert. Szalay L. lk. által 3 kor. 20 f., Holuby A. lk. Csánk 50 f., Honetzky P. lk. Ochtina 1 kor., Mohácsy L. lk. Gergelyi 50 f., Lenhardt K. képezdei igazg. Modor 1 kor., Dedinszky J. lk. Glozsán 1 kor., Bárdy E. lk. Mezőberény 2 kor., Hörk J. alesp. Málnapataka 1 kor., Mayer P. lk. Feketepatak 50 f., Dr. Medzihradsky F. orvos Alsó Kubin 2 kor., Zsilinszky M. államtitkár Budapest 1 kor., Ajka ev. gyülekezet 1 kor., Suúr ev. gyülekezet 1 kor., Késmárk vizk. offert. Dianiszka F. lk. által 2 kor., 22 f., Rudolf főgymnásium ifjusága Békés-Csaba Bukovszky J. igazgató által 8 kor., Tokaj offert. Varga M. lk. által 2 kor. 47 f., Kiss János lk. Szombathely mint esp. pénztáros 23 kor. 32 f., Kiss János, lk. Szombathely mint kerül. gyámint. pénztáros 26 kor. 05 f., Hütter Lajos lk. Nagy Kanizsa, mint esp. pénztáros 34 kor. 69 f., Dorn Károly Bonyhád 2 kor. 50 f., Bartho M. lk. Gecelfalva 50 f., Tomka Károlyné Vas-Körtvélyes 5 kor., Szórády L. lk. Tatrang 1 kor., Föt. és Mélt. Gyurátz F. dunántúli püspök ur kerül. gyűjtése 290 kor. 37 f., *összesen 482 kor. 83 f.*, b) *Mazsár J. missziói növendék neveltetési költségeire* Kapi Gy. képezd. igazg. Sopron 1 kor., Missziói Szövetség Budapest 20 kor., Dorn Károly Bonyhád 3 kor., Urban A. lk. Hanusfalu 1 kor., Pálmay Lajos lk. Győr 2 kor., dr. Schreiner K. ügyvéd Sopron 1 kor., Steinacker R. lk. Svedlér 7 kor., Iharosberény gyűjtése Borbély Gy. lk. által 5 kor. 76 f., Gyurátz F. püsp. Pápa 1 kor., Kasper J. lk. Lajos Komárom 2 kor., Povázsay E. lk. Kraszkó 2 kor., Jurkovic V. lk. Modor 50 f., Okályi A. lk. Gádoros 1 kor., Kotsch M. lk. Pusztavám 2 kor., Ilauzky F. betűszedő Hódmezővásárhely 2 kor., Nagyszöllős Szalay L. lk. által 1 kor., Holuby A. lk. Csánk 50 f., Honetzky P. lk. Ochtina 1 kor., Mohácsy L. lk. Gergelyi 50 f., Holko M. lk. Rókus 1 kor., Thomay J. lk. Szeged 1 kor., Lenhardt K. esp. felügyelő Modor

1 kor., Beyer Theophil lk. Kőszeg 5 kor., Ujpázuai konfirmandusok dr. Tirtsch G. lk. által 4 kor. 62 f., Izák Gábor lk. Pónik 1 kor., Rásó Mariska Alsó Szeli 1 kor., Dedinszky J. lk. Glozsán 1 kor., Bárdy Ernő lk. Mezőberény 2 kor., Mayer P lk. Feketepatak 50 f., Krupec J. alesperes Udvarnok 1 kor., Mihalovics S. lk. Bér 1 kor., Zsilinszky M. kerül. felügy. 1 kor., Sarudy Gy. lk. Sajógömör 1 kor., Ilauszky S. Budapest 1 kor., Késmárk Dianiska F. lk. által 2 kor., Petrovics Sománé, Szeberényi Matild Szentes 2 kor., H. S. Sopron-Kőhid 40 f., Theologiai ifjusági önképzőkör Sopron 5 kor., Borbély J. lk. Mérges 1 kor., Missziói Szövetség Budapest 10 kor., Krahulec A. lk. Grinád 1 kor., Dorn Károly Bonyhád 2 kor., Tomka Károlyné Vaskörtvélyes 5 kor., Missziói Szövetség Budapest 10 kor., Abrahám V. lk. Bácspivnica 1 kor. *összesen 117 kor. 28 f.*, c) *női misszióra* Ilauszky S. Budapest 1 kor., Ev. nőegylet Szentes 4 kor. *összesen 5 kor.*, d) *a mambai templomra* Nemesdömölki konfirmandusok Nagy S. lk. által 3 kor. 20 f., Fürst T. Bánfalva 20 f., Tschurl A. Bánfalva 20 f., Rath T. Bánfalva 20 f., *összesen 3 kor. 80 f.*, e) *a missziódeficit törlesztésére* dr. Daxer Gy. Békéscsaba 1 korona, vagyis egy összegben **609 kor. 91 f.** s az első évnegyedről kimutatott *86 kor. 36 fillérrel* együtt **696 kor. 27 f.** Az egész összegből elküldtem: Jánúár 28-án Mazsárnak 11 kor. 24 f., február 29-án Mazsárnak 10 kor., március 30-án a lipcsei missziói pénztárba 44 kor. 52 f., április 1-én Mazsárnak 20 kor., június 27-én a missziói pénztárba ált. missziói célokra stb. 192 kor. 66 f., Mazsár neveltetési költségeire 81 kor. 38 f., postadíj 1 kor. 40 f., július 16-án Mazsárnak 10 kor. szeptember 28-án a misszió pénztárba ált. missziói célokra stb. 298 kor. 35 f., Mazsár temetési költségeire 20 kor. 50 f. porto 1 kor. 62 f., *összesen 696 kor. 27 f.* *Vagyis az egész összeget rendeltetési helyére juttattam.* Isten áldása legyen az adakozókon s adományaikon. További adományokat is szívesen közvetitek a **Lipcsei Misszió** részére.

— **A „Külmisszió“ folyó VIII. évfolyamára szeptember 30-ig folytatólag előfizettek:** *5 koronával* Tomka Károlyné urnő Vaskörtvélyes; *3 koronával* Gyurácz Ferenc püspök Pápa, Ilauszky Ferenc betűszedő Hódmezővásárhely, Solcz A. lk. Maskova (3 évre), Zimmermann J. lk. Németjárfalu; *2 koronával* Bachát D. esp. Budapest, Pröhle H. lk. Kőszeg, Ziermann L. lk. Rohonc, Horváth S. esp. Teth, Halászy J. egyházfelügyelő Hugotpuszta, Jankó D. lk. Tordas, Kiss L. lk. Nagyalásny, Ág. h. ev. egyházközség Győr, Dr. Schreiner Károly ügyvéd Sopron, Hajas E. lk. Szentandrás, Kund S. esp. Répcelak, Kováts J. lelkész Muraszombat, Kasper J. lk. Lajoskomárom, Povázsay E. lk. Kraszkó, Korcsek Zs. nyug. igazgató Pozsony, Müller R. lk. Felső-Nána, Kotsch M. lk. Pustavám, Cipott A. lk. Mucsfa, Honétzy P. lk. Ochtina, Hollerung K. esp. Modor, Lenhardt K. esp. felügy. Modor. Rásó M. lk. Alsó-Szeli, Hörk J. alesp. Málnapatak, Bárdy E. lk. Mezőberény, Dr. Medzihradzky F. egyházfelügyelő Alsó-Kubin, Ilauszky S. betűszedő Budapest, Petrovics S. esp. Szentes, Hász A. esp. felügy. Tótbánhegyes, Bohus K. lk. Franzfeld (az 1. sz. utáni deficit törlesztésére) Koncsek A. lk. Záturcs, Horváth S. lk. Veleg, Szehlo G. lk. Besztercebánya, Borbély J. lk. Mérges, Chriasztélyi Gy. lk. Ratkóbisztró, Dorn Károly Bonyhád, Biszkup Béla lk. Németgurab; *1 kor. 50 f.-rel* Horváth Bohumil lk. Nagyjeszen; *1 koronával* Kapi Gy. képezd. igazg. Sopron. Ev. tanítóképző intézeti Pálffy-kör Sopron, Borbély Gy. lk. Iharosberény, Jánossa F. egyházfelügy. Bük, Madár R. lk. Sand, Nagy S. lk. Nemesdömölk, Urban A. lk. Hanusfalva, Bujna M. lk. Bakabánya, Németh P. esp. Vése, Hajdu J. lk. Zsegnye, Porkoláb Gy. lk. Battyánd, Szabó J. lelkész Izmény, Freyler L. felügyelő Kőszeg, Steinacker R. lk. Svedlér, Schranz J. lk. Bpest, Stráner V. lk. Pinkafő, Marhauser I.

tanár Bonyhád, Jurkovits V. lk. Modor, Broschko G. A. s. lk. Budapest, Okályi A. lk. Gádoros, Kracher Gy. lk. Apáti, Dr. Daxer Gy. hittanár Békés-Csaba, Báró Prónay Dezső egyet. felügyelő Acsa, Szalay L. lk. Nagyszőlős, Genersich T. lk. Kismányok, Miklósi J. lk. Csóvár, Holuby A. lk. Csánk, Holko M. lk. Rókusz, Mohácsy L. lk. Gergelyi, Thomay J. lk. Szeged, Raab R. esp. Körmöcbánya, Beyer Th. lk. Közseg, Michaelisz I. nyug. lk. Közseg, dr. Tirtsch G. lk. Ujpáua, Dedinszky J. lk. Glozsán, Meyer P. lk. Feketepatak, Vitális Gy. lk. Zólyomlipcse, Maschena J. lk. Pusztafödénés, Mihalovics S. lk. Bér, Krupec I. alesp. Udvarnok, Zsilinszky M. kerüi felügy. Budapest, Sarudy Gy. lk. Sajógömör, Zéman J. lk. Abos, Hajts. P. lk. Kislomnic, Ott F. lk. Titel, Dianiska F. lk. Késmárk, Riesz J. lk. Zólyom-Vámos, Zimmermann A. lk. Gölnicbánya, Hessler S. lk. Sopron-Kőhid, Löw F. lk. Locsmánd, Breyer J. lk. Medgyes, Payr S. theol. tr. Sopron, Franc V. lk. Ruszt, Hetvényi L. hittanár Sopron, Jausz V. theol. tr. Sopron, Geistlinger P. lk. Harka, Gura J. lk. Petőfalva, Hammer Gy. tanító Közseg, Margócsy K. lk. Dunaegyháza, Rédei K. lk. Pusztaföldvár, Frecska S. Balassagyarmat, Holluby V. lk. Felsőrakonca, Krahulec A. lk. Grinád, Bartho M. lk. Gecfalva, Novák S. lk. Alsó-Kubin, Vértesi F. s. lelk. Hidegkut, Szórády L. alesp. Tatráng, Hérints L. lk. Farád, összesen 110 előfizető 158 K 50 fillérrel. S az első számban kimutatott összeggel befolyt eddig 149 előfizetőtől 203 K 50 f. Ezzel szemben áll a következő kiadás: az 1. szám előállításai s expedálási költsége 1000 példányban 105 K, a 2. és 3. szám előállításai s expedálási költsége 800 példányban 140 K, összesen 245 korona. **A hiány tehát eddig 41 K 50 f. Ki segít ezen hiányt törleszteni?**

— **Uj hittérítő növendék.** Örömmel jelentem olvasóimnak, hogy hazai egyházunknak van még egy hittérítő növendéke, kirel eddig nekem sem volt tudomásom, aki pedig már az ötödik felévet végzi a neuendettelsau ev. luth. missziói szemináriumban. Az illető *Billnitzer* László, Bárdi Ernő mezőberényi lelkész öcscse ki 1884 ben Leibic-on (Szepesmegye) született, s Nagy-Szebenben, hol lelkész bátyja előbb utazó lelkész volt, az evang. reáliskolában 6 osztályt végzett. 1902. október havában lépett be a neuendettelsau misszióintézetbe ifjúi hével és lelkesedéssel. Azért ide, mivel nénye, a pozsonyi diakonisszaanyaház mostani főnöknője, szintén a neuendettelsau diakonissza anyaházban nyerte kiképezését. Mivel szülei elhaltak és vagyona nincsen, testvérei és sógorai segívezik őt, hogy ezen oly magasztos hivatásra elkészülhessen. Mi is élénk figyelemmel kíséjük ezen ifju testvérünk fejlődését s kérjük az Urat, adjon neki erőt, hogy majdan eredménnyel tehessen Róla bizonytságot a pogányok között!

— **A mult számot kerek 1000 példányban küldtem szét s csak 9 példányt »nem fogadtak el« s küldtek vissza belőle. Ebből azt látom, hogy akik a lapot megtartották, azok jártni is akarják s azért ezt a számot még 800 példányban küldöm szét, — de most már csak a lelkészeknek, s a hangadó felügyelőknek, kikről feltehető, hogy az egyházépitést célzó irodalmat előfizetésükkel is készek támogatni. Aki most sem akar előfizetni, az küldje vissza a »Külmissziót« mert aki megtartja, azt előfizetőnek tekintem, kitől a hátralékot az év végén a posta által beszedetem. Nyolc év óta nagy összeget fizettem rá az ügy érdekében a lapra. Ujabb áldozatot azonban a legjobb akarat mellett sem hozhatok. Ágfalva, 1904. szept. 30. *Scholtz Ödön.***

Külföldi missziói hírek.

— **A brecklumi evang. luth. misszióegyesület** Schleswig-Holsteinban, dr. *Wallroth* generalis szuperintendens elnöklete alatt június 14—16-án tartotta évi misszióünnepét Brecklumban. Ezen misszió kiváló gondot fordít az igé hirdetésre s a szolgálatában álló három lelkész a múlt éven is számos missziói istentisztszeteletet tartott a tartomány gyülekezeteiben. Az egyesület által kiadott missziói lapok 76,000 példányban jelennek meg. A szemináriumban jelenleg 8 növendék tanul. Az évi bevétel 129,000 márkáról 175,000 márkára emelkedett. A misszióünnepen körülbelül 3000 misszióbarát jelent meg. *Indiában* szépen fejlődik a brecklumi misszió munkája, hol 16 hittérítő, 3 missziói nővér s 82 benszülött erő áll szolgálatában. Tavaly 1600 pogányt kereszteltek, mi által az egyháztagok száma 5200-ra emelkedett. Persze, a gyülekezetekkel szemben nem szabad túlmagas követelésekkel fellépniük. Gyermekek. Egy hazai keresztény közösséggel nem állják ki az összehasonlítást, de egy gyülekezettel igen. Kotapatban, mely a legnagyobb állomás 2400 megkeresztelt egyháztaggal, vasárnaponként átlag 1000 ember látogatja az istentisztszeteletet. A munka örvendetes fejlődése azon elhatározásra birta a közgyűlést, hogy az eddigi misszióterülettel határos Kalahandi-tartományba is ki kell vetni a hálókat, hol a hittérítők sok fogékonyásra leltek s a hatóságok is sok jóindulatot tanusítanak a misszió iránt. Este dr. *Schäder* kieli tanár prédikált Apost, csel 4., 12. felett, Jézus nevének üdvözítő erejéről, mely I. *egyedül* bir ezen erővel s II. *mindenki részére* üdvözítő erővel bir. Templom után, késő este, még a szabadban is beszédeket intéztek a hittérítők az utcán járó-kelő néphez. Másnap korán reggel harsonás zenekar hívta a templomba az ünneplő sokaságot, hol Tonnesen hoptrupi lelkész prédikált s a missziófelügyelő felolvasta az évi jelentést. Délután pedig a beállott eső miatt eleinte sátor alatt, később pedig, mikor az idő kiderült, a szabadban 7 lelkész és hittérítő szónokolt az összegyűlt sokasághoz, komoly szavakkal lelkesítvén azt a misszió iránti őszinte szeretetre. Képzelték milyen nagy hatást gyakorol egy ilyen sokoldalu misszióünnep nemcsak az illető gyülekezetre, de az egész nagy vidékre is.

— **A bazi misszió** 1904 január 1-jén Nyugat-Afrikában, Kelet-Indiában és Kínában 62 főállomáson 206 európai munkást és 13 hajadon hittérítő nőt alkalmazott. A megkeresztelt pogányok száma 1903-ban 2447 volt, miből Indiára 222, Kínára 646, Kamerunra 740 s az afrikai aranypartokra 869 keresztelés esik. A négy misszióterület összes lélekszáma 47082 s az 573 iskolát 24,365 gyermek látogatja. A katechumenusok száma az év elején 3489 volt. Az európai hittérítőknek 1334 benszülött segéd segít a nehéz munkában. Kamerunban Bonaku a legnagyobb állomás 998, Indiában Mangalur 1546, Kínában Nyenhangli 885 s az Aranyparton Dule 4742 egyháztaggal. Bali ujonnan alapított kameruni állomáson még egyetlen benszülött keresztény sincs, de ha a jelek nem csalnak, ugy ezen népes fensíkon, a legszebb reményekre jogosít az új állomás. A bázeli misszió tavalyi számadását 143,440 márka *hiánnyal* zárta le s esdve kéri barátait, hogy siessenek ezen hiányt fedezni.

— **Angliában** egy új, nagy misszióvállalat létesítésén fáradsz. Afrika északi részén fekszik *Szudán*, mely oly nagy terület, mint Oroszország kivételével egész Európa. Szudán szerencsén lakosságát 80 millióra becsülik s ezen óriási területen, ily nagy néptömeg között eddig csak négy misszióállomás volt és pedig kettő, Karthum és Dolaib Hill északkeleten a Nilus mentén, kettő pedig, Gierko és Patagi délnyu-

gaton Brit-Nigeriában. Ez körülbelül olyan arány, mintha Európában Norvégiában és Spanyolországban volna két-két keresztény templom és lelkész, ellenben nem volna Németországban, Ausztria-Magyarországban, Franciaország, Belgium, Angol- és Olaszországban stb. Szudán pogány lakossága részben már az Izlamra tért, részben pedig az Izlamra való áttérés előtt áll. Ezt akarja amaz új misszióvállalat, melynek élén Anglia, Skóthón és Írland legtekintélyesebb egyházi férfiai állnak, megakadályozni s ama népet a kereszténységnek megnyerni. Az új vállalat székhelye Sheffield Angliában. Kiindulási pontul Angol-Nigeriát választották, hová már ki is küldték a 4 első hittérítőt, dr. *Rumm* Károly vezetése alatt. — Egész Angolországban 26 pogány- és zsidó-missziói egyesület van, melyek tavaly 42,658,128 korona bevétel felett rendelkeztek. Legnagyobb bevétele a nagy *egyházi misszióegyesületnek* volt és pedig 9,769,200 korona. — A *wesleyánus misszió* 100 éves jubileuma alkalmából jubileumi alapot gyűjt, mely eddig 25,721,952 koronára emelkedett. Mesés számok, melyek nemcsak az angolok gazdagságát, hanem nagy missziószeretetét s áldozatkészségét is fényesen bizonyítják.

— **A dán misszióegyesület**, mely a dán lutheránus egyház külmissziói egyesületei között a legnagyobb s különösen a belmissziói irány barátainak buzgó támogatásában részesül, július 12 től 14-ig Koldingban tartotta közgyűlését. Az egyesületnek körülbelül 800 szavazati joggal bíró tagja vett részt az impozáns gyűlésen. A Tamulországból és Kinából üdülés végett otthon időző hittérítők lelkes előadásokat tartottak, s nagyszámu ifjút s hajadont mutattak be a közgyűlésnek, kik legközelebb kiküldetnek mint misszionáriusok a pogány világba. A titkár kimerítő jelentést tett a misszió állapotáról úgy odahaza, mint a távoli missziómezőkön. A társaság egyik működési tere Liaotung félsziget, mely jelenleg a kelet-ázsiai háboru színhelye. Itt minden fontosabb városban keresztény gyülekezetekkel bíró állomása van az egyesületnek, pld. Port-Arthur, Ta ku-schan, An-tung, Teng-wang-seng, Sim-jang stb. városokban. A hittérítők egy része, a háboru dacára mindeddig állomásán maradhatott, más részét azonban kényszerítették észak felé Mukdenbe és Tsi-fuba menni. Az antungi hittérítő a Jalu folyó mellett elesett oroszokat eltemette. Port-Arthurban a hittérítő sokáig el volt zárva, míg egy keresztény kínai, felszólítás nélkül, saját élete veszélyeztetésével kivezette a városból, hol tartózkodása céltalanná vált. Azon ifju kínai gyülekezetek, melyek a háboru izgalmai között, alapítóik vezetését nélkülözni kénytelenek, igen sajnálatra méltók. A dán misszióegyesület Kinán kívül Tamulországból is működik s a grönlandi luth. missziót is segélyezi. 780 missziói kerülettel bír s Odense-ben misszionáriusokat képző intézetet tart fen. A növendékek 4 évi kurzus után a kopenhágai egyetemen vizsgáznak, miáltal jogot nyernek, hogy az országos egyház püspöke felszentelje őket. Az egyesület elnöke *Busch* A. lelkész.

— **A dán keleti misszió** június 21. és 22-én Odense városában tartotta közgyűlését. Ez az egyesület még csak hat év előtt alakult s már is nagy népszerűségre lelt a gyülekezetekben. Elnöke *Sörensen* Vilmos lelkész, ki nemcsak lelkes misszióbarát, de egyuttal mélytudományú missziótörténész is. A keleti misszió működési tere Szyriában Damaszkusz vidékén van. Itt, ahol eddig az ir. preszbyteriánusok működtek, de kénytelenek voltak munkájukat beszüntetni, akar a dán keleti misszió orvosi és iskolai missziót kezdeni. Célját, hogy a mohamedánusokat Krisztushoz vezesse, részben indirekte akarja az egyesület elérni, oly módon, hogy a régi keleti egyházak tagjait igyekszik az Evangélium terjesztésének megnyerni.

— **Kinában** jelenleg Amerika, Német- és Angolország, Norvégia és Dánia evangélikus egyházai misszionálnak s az evangélikus hitre tért kínaiak száma Voskamps missziói szuperintendens számítása szerint 260,000-re tehető. A kínai missziót 1807-ben Morrison angol hittérítő kezdeményezte, ki 1823-ig a Bibliát kínai nyelvre lefordította, de 1834-ben bekövetkezett haláláig csak kevés kínait keresztelt meg. Az utolsó boxerlázadás előtt 2577 fehér hittérítő működött Kinában. Ekkor a boxerek a császárnővel egyetértőleg az összes hittérítők legyilkolására s a kereszténység kiirtására törekedtek. De milyen eredménnyel? Az 1902. évi népszámlálás szerint 2950 fehér missziói munkás volt Kinában, tehát 373-mal *több* mint a lázadás előtt s a misszióállomások száma is 25-tel szaporodott. Tehát itt is beteljesedett az apostol szava: „Háboruságot szenvedünk, de abban el nem hagyatunk; megaláztatunk, de el nem veszünk!” (II, Kor. 4., 9) S hogy milyen győzelmesen halad előre az Evangélium ügye, mutatja a *londoni misszió*, mely tavaly 2000 kínait keresztelt meg, — mely az eddig elért legmagasabb keresztelési szám.

— **A misszió iránti ádáz gyűlölet** hatja át a német „Koloniale Zeitschrift“ egy cikkét, melyben a többek között ez áll: „Malária, dög-láz, sáskajárás, misszió! Amilyen kipusztíthatlanok az első, ép oly kevésé lehet, sajnós, kiítani az utolsó. De azért nem szabad ellan-kadnunk az olyan szerum keresésében, melylyel a misszió alól kihuz-hatjuk az éltető talajt. S azt hisszük, hogy a helyes uton járunk, midőn azon pénzfolyam eltömésére törekszünk, mely Németország rosszul informált köreiből évről-évre a misszió erősítésére folyik.“ — Dr. *Warneck* ezen ki-rohanásról ezeket írja „Allgemeine Missionszeitschrift“ című folyóiratában: „Mit szóljunk hozzá? Azt hiszem: 1. hogy a „Koloniale Zeitschrift“ — s ebben bizonyára maga is igazat ad nekünk — a misszió iránti legfanatikusabb gyűlölettel eltelt közlőny; 2. hogy — s egy nyugodt órában talán ebben is igazat ad nekünk — az ilyen fanatikus gyűlölet által befolyásolt tudósítás és ítélet minden józan ember előtt értéktelen; 3. hogy gyűlölet diktálta fenyegetéseitől egyáltalán nem félünk. Azon körökből, melyekre ezen támadás hatni képes, ugy sem folyik ama „pénzfolyam“, azon körökre pedig, melyekből folyik, nemcsak hogy hatástalan, hanem inkább fokozza az áldozatkészséget; s 4. hogy ilyen közlőnyvel minden további tárgyilagos magyarázat hiábavaló.“

— **A berlini I. misszióegyesület** (Gesellschaft zur Beförderung der evang. Mission unter den Heiden) május 31-én tartotta évi közgyűlését. *Gensichen* misszióigazgató jelentéséből kiemeljük a következőket: Délafrikában ismét felépítik és összegyűjtik a bur háboru alatt lerombolt és szétszórta állomásokat, Német-Keletafrikában, Dél- és Észak-Kinában pedig győzelmesen előrehalad az Evangélium ügye. Az egyesület egész működési területén 50,000 hívőt és katechuménust számlál, 1903-ban 5277 pogányt keresztelt meg, 4224 pedig előkészületben állt a keresztiségre. Ezen misszió fejlődését mi sem mutatja szebben, mint hogy az utolsó tíz év alatt ugy munkája, mint a munka eredménye megkétszereződött. Korszakalkotó esemény a berlini I. misszióegyesület történetében, hogy déli Transzvaálban és Oranjéban 9 benszülött segítő lelkésszé szenteltek, miáltal megvetették a benszülött lelkészi kar alapját Délafrikában. Bethania állomáson tanítóképezdét nyitott az egyesület, Emmauszon benszülött segítő részére iskolát. Pnielben a bethaniai képezdére előkészítő tanfolyamot létesítenek, Botsabeloban pedig reorganizálják a háboru által elpusztított szeminárium munkát. Így mindenfelé az élet, a fejlődés jeleit látjuk; de a 308,000 márka

hiány nehéz teherként nyomja a vezetők lelkét. Itt is gyors segélyre van szükség!

— **A berlini II. (Goszner-féle) misszióegyesület** idei közgyűlésén *Zernick* lelkész azt a szomorú jelentést tette, hogy a jezsuiták 2400 megkeresztelt egyháztagot pénzzel átcsaltak a katolikus egyházba; 261 pedig ismét visszaesett a pogányságba. Az a nagy vonzalom, melyet úgy a kolsz mint a hindu nép az utolsó években a kereszténység iránt tanusított, tavaly alábbszállott. Az angol kormány nagy földméréseket eszközöltet Indiában, ami a benszülőtteket, kik birtokukat féltik, bizalmatlanná tette. A Goszner-féle misszió Kolsz nép között 13, a hiduk között 5 főállomást tart fen s azonkívül 319 helyen van katechétája és temploma. A kereszteltek száma 60,147, a keresztségre készülők-é körülbelül 23,000, úgy, hogy ez a misszió több mint 83,000 pogány keresztényt gondoz, kik közül 20,799 már az urvacsorára is jogosult. A misszió 230 iskolájában 275 keresztény s 4 pogány tanerő 5649 gyermeket tanít. Maguk a benszülött keresztények 17,948 rupiát áldoztak a misszió fentartására, mely szintén pénzügyi nehézségekkel küzd. A hittérítők száma 38, kiknek egy missziói orvos is segédkezik a szent munkában.

— **Stanley és az Ugandamisszió.** Stanley a híres Afrika-utazó és felfedező május 10 én bekövetkezett halála, alkalmat nyújt a missziói lapoknak az Ugandamisszió csodás eredményéről megemlékezni, mely misszió kezdeményezője maga Stanley volt. Ezen jelenleg Anglia birtokát képező középafrikai állam mostani legfőbb minisztere „Hogyan jött a kereszténység Ugandába?” cím alatt cikket közölt Stanley halála alkalmából az „Uganda Notes” című lapban, melyben így írja le ezen fontos eseményt: „Midőn Mteza király akkori fővárosában Rubagában volt, egyszer a Victoriató mellett fekvő Kaziba ment vadászni. Három napi ottlét után arról értesült, hogy egy angol jött át a tavon. Rögtön embereket küldött érte. Ezek Namukumában megtalálták s Kaziba vezették a királyhoz. Erre mindketten Rubagába mentek s jó barátok lettek. A király megkérdezte Stanleyt, ért-e a vallási ügyekhez? Ez azt felelte, hogy Angolországban a Jézus Krisztus vallásában hisznek, ki az élő Istennek fia s minden embert meg akar váltani a haláltól. Erre a király: kérlek taníts engemet! Stanley azt válaszolta, hogy szívesen tanítja mihelyt többi feladatát (t. i. a Victoriató és vidékének átkutatását) elvégezte. Évéggett Ukuzamába, a tó déli partjára távozott. Mikor visszatért, Mteza háboruban állt a bavuma néppel; Buzagoban a Ripon vizeséseknél rátalált s Lubaszba ment a királylyal. Itt a király ismételte kívánságát s Stanley napról napra tanította. Később egy Dillington Muftaa nevű embert hagyott ott, ki a kiszuaheli nyelvet beszélte s a király oktatását folytatta.” Mtezanál való tartózkodása alatt Stanley a „Dayli Telegraph” angol napilapban, nyílt levelet intézett a Londonban székelő „Angoi egyházi misszióegylethez”, melyben Uganda misszionálására hívta fel az angol kereszténységet. Levele oly gyújtó hatású volt, hogy csakhamar sok százezer korona folyt be ezen új misszió megkezdésére s alkalmas munkások is nagyszámban jelentkeztek. Az első hittérítők között volt az oly nagyhirű *Mackay* Sándor. Ez 1875-ben volt. S ma, aig 30 év múlva, az említett misszió társaság a következő statisztikai adatokat közölheti az Ugandamisszióról: Van 32 benszülött lelkésze, 2076 tanítója, 392 tanítónője 43,868 megkeresztelt híve; az utolsó évben 8321 keresztelés történt; a 170 iskolába 13846 fiú s 7841 leány jár; a képezdéekben 542 tanuló van. Ez a misszió újabbkori történetében egyedülálló eredmény. Maga Stanley mindhalálig lelkes barátja maradt a misszió szent ügyének,

Szerkesztői üzenetek.

Dr. D. Gy. Békéscsaba. Köszönöm szíves fáradozásodat, minek nagy hasznát vettem. Hogy a misszióegyletre vonatkozó nézetedet osztom, az a ma közlött alapelvekből kiviláglik. **B. E. Mezőberény.** Örömmel vettem az „első“ missziói növendékről küldött tudósítást. Isten áldása kísérelje tanulmányozása idején s majdan hittérítői hivatásában. Nem kaphatnék a jövő szám részére kimerítőbb értesítést? **N. S. Nemesdömölk.** A konfirmandusok adományát a mambai templomépitésre fordítottam. Schwartz missziógazgató afrikai vizitációjából felhívást intézett a „Kleine Missionsglocke“ gyermeklap olvasóihoz, építsenek adományaikkal Mamba afrikai állomáson templomot. Erre mindenfelől megindult a gyermekek adakozása. Hadd legyen azon templom falában *magyar* konfirmandusok adományából is néhány kő. Ha felépül a templom, talán képből is bemutatom a dömölkői s többi konfirmandusoknak. **K. J. Udvarnok.** Utalványán ezt írja: „Magyarhoni ev. missziói egyesület! Jöjjön el a te országod!“ Számíthatok-e rá, hogy belép az alapítók közé? **A. V. Pivnica.** Mivel a lapra már az 1. szám kimutatása szerint előfizetett, második előfizetési díját Mazsár részére juttattam. Helyesli? **T. K.-né urnő Vaskörtvélyes.** Az oly szépen megnyilatkozó áldozatkészéért nem maradhatok adós a köszönettel. **Dr. T. G. Ujpádua.** Bizony üdvös dolog, már a konfirmandusokat is megnyerni a misszió iránti áldozatkész szeretetnek. Jelentse nekik most már M. halálát, ki bár célját el nem érte, minden ifjunak szép példát nyújtott a legszentebb cél iránti buzgó törekvésben s a türelmes keresztviselésben. **P. S. Szentes.** A nőegylet adományát a női misszióknak juttattam. Ugy-e, hogy oda szánták? **St. R. Svedlér.** Ama lapot én sem tartom „protestans napilapnak“, de a többi sem az. Ennél azonban meg van a lehetőség, hogy az legyen, ha megfelelően támogatnók anyagilag és szellemileg. S az nem tagadható, hogy komoly egyházi érdekű cikkeknél is tért nyit hasábjain s csak a magunk hibájá, ha oly ritkán közöl ilyeneket. **B. T. Kőszeg.** Örülök, ha a misszió-egyesület megalakítását szintén helyesled. Nem is jutunk anélkül előre. **P. Gy. Battyánd.** A küldött összeggel a missziói füzetek ára teljesen ki van egyenlítve. **Z. J. Abos.** Azt írja, hogy elejétől fogva nagy érdeklődéssel olvassa a Külmissziót, de oly sok az irodalmi mű, hogy nem győzi a szegény lelkész. Igaza van. A „Külmisszió“ azonban oly olcsó, s annyit igyekszik nyújtani, hogy ezt az áldozatot még a legszegényebb is meghozhatja. **M. K. Duna-egyháza.** Mint látja, a mai számban is közölök egy külmissziói egyházi beszédet. Igaz, hogy nem a mi viszonyaink alapján készült, de oly szép s oly mély missziói gondolatokat tartalmaz, hogy minden lelkész sokat merithet belőle. Köszönöm a meleg elismerést s bizony nem lankadnék, ha nem volna oly nagy a köszöny s az indolencia. **B. B. Németgurab.** Üdvözlöm új helyén. A lapot kívánsága szerint már oda indítom. **Ch. Gy. Ratkóbisztró.** Elismerő s kitartásra buzdító sorai igen jól estek. Már 8 éve, hogy helyt állok s ha Isten erőt ad, ezentúl is megteszek az ügy érdekében mindent, amit a csekély pártolás mellett csak tehetek. Ha missziói füzetekre szüksége van, tessék mielőbb rendelni, mivel már fogytán vannak. **V. Z. Hidegkut.** Azt hiszi, hogy a „Külmisszió“ sikeres fentartása érdekében radikális belmisszióra volna szükség. Igen is szükség volna *egyházi alapon* működő belterjes belmissziói munkára, de a „Külmissziót“ anélkül is fel kellene tartanunk, már csak azért is, mivel megismertét a külföldi protestantizmus ez irányu nagymérvű tevékenységével és sok anyagot nyújt igehirdetésünk gazdagításához. Erre pedig nálunk, hol az igehirdetésnél oly sok a virág s oly kevés a mag, szintén nagy ám a szükség. **H. L. Győr-Szemere.** Az előfizetést megkaptam. Utalványt a múlt szám minden példányához csatoltam. Így jutott hozzád is. Használd fel 1905-re. Üdvözlöt! **F. Gy. Budapest.** Köszönöm a fordítást és a kliséit. Szívvelyes üdvözlöt!